

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.»

ΕΠΩΝΥΜΟ: ΑΓΓΕΛΗ

ΟΝΟΜΑ: ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

Α.Μ: 2002081

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΜΑΙΟΣ 2013

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μια πτυχιακή έρευνα δεν περιορίζεται μόνο στο πρακτικό θέμα της εξέτασης της καταλληλότητας του υποψηφίου να λάβει το δίπλωμά του αλλά σκοπεύει κυρίως να βελτιώσει τον υποψήφιο σαν ερευνητή και σαν επιστήμονα.

Μέσα από τη συγκεκριμένη μελέτη απέκτησα πολύτιμες γνώσεις τόσο για την επιστήμη της έρευνας όσο και για το αντικείμενο με το οποίο επέλεξα να ασχοληθώ, τους γυναικείους συνεταιρισμούς. Τα οφέλη που αποκόμισα από τη συγκεκριμένη διαδικασία δεν μετρώνται με έναν βαθμό ή την απονομή ενός διπλώματος.

Για την ευκαιρία αυτή, λοιπόν, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου και τα άτομα που μου πρόσφεραν απλόχερα τη βοήθειά τους κατά τη διάρκεια της προσπάθειάς μου.

Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη, Καθηγητή στο Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας στο Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για την απλόχερη βοήθειά του, τις πολύτιμες συμβουλές του, τα στοιχεία, τις υποδείξεις και τις διορθώσεις που μου έκανε όσο προετοιμάζα την συγκεκριμένη πτυχιακή μελέτη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες αξίζουν, επίσης, σε όλους όσους συμμετείχαν στο πρακτικό κομμάτι αυτής της έρευνας και αγκάλιασαν αυτήν την προσπάθεια και δέχτηκαν να αφιερώσουν λίγο από τον πολύτιμο χρόνο τους και να με βοηθήσουν στην συλλογή στοιχείων. Αναφέρομαι στο ανθρώπινο δυναμικό του Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, στους υπαλλήλους της Βιβλιοθήκης του Α.Τ.Ε.Ι. και φυσικά στα μέλη του Γυναικείου Συνεταιρισμού "ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΓΗ", τα οποία δέχτηκαν να διαθέσουν λίγο από τον ελεύθερό τους χρόνο για να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια που τους προώθησα.

Κλείνοντας, ευχαριστώ την οικογένειά μου για την στήριξη, την υπομονή, την εμπιστοσύνη και την αδιάκοπη παρουσία της καθ' όλη την διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Με εκτίμηση
Αγγέλη Σπυριδούλα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θέμα: Αγροτική ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. **Σύνοψη:** Στις αρχές της δεκαετίας του '80 παρατηρείται στην Ελλάδα το φαινόμενο της ίδρυσης γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών. Με τον τρόπο αυτό οι γυναίκες της υπαίθρου εισέρχονται στην αγορά εργασίας με βασικό τους στόχο να αποκτήσουν οικονομική αυτοδυναμία και να καταξιωθούν κοινωνικά. Η παρούσα εργασία εισάγει τον αναγνώστη στους όρους του αγροτουρισμού και του γυναικείου αγροτουριστικού συνεταιρισμού ενώ συγχρόνως εξετάζεται το παράδειγμα του γυναικείου συνεταιρισμού 'Αιτωλική Γη' που βρίσκεται στο Θέρμο του νομού Αιτωλοακαρνανίας. **Σκοπός:** Βασικός στόχος τόσο της θεωρητικής προσέγγισης όσο και της ερευνητικής μελέτης είναι η αποσαφήνιση του περιεχομένου και της στοχοθεσίας του αγροτουρισμού, καθώς επίσης και η ανάδειξη της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένου παραδείγματος ενός γυναικείου συνεταιρισμού. **Μεθοδολογία:** Η εργασία έχει διαιρεθεί σε δυο εκτεταμένα βασικά σκέλη, το θεωρητικό μέρος και το ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος είναι χωρισμένο σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται ο ορισμός του τουρισμού στον αγροτικό χώρο, αναφέρεται πότε πραγματοποιήθηκε η πρώτη εμφάνιση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, οριοθετείται η έννοια του αγροτουρισμού και για τις τρεις διαστάσεις του (αγροτική οικογένεια, υπαίθρος, ταξιδιώτες), αναφέρονται οι μορφές, οι στόχοι καθώς επίσης και οι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται ο αγροτουρισμός, σκιαγραφείται το προφίλ του αγροτουρίστα, καταγράφονται οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει το αγροτουριστικό προϊόν και τέλος γίνεται μια σύντομη αναφορά στα οφέλη από τον αγροτουρισμό. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή της εξέλιξης του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, καταγράφονται τα προβλήματα και οι αδυναμίες του και αναφέρονται οι φορείς αγροτουριστικής ενημέρωσης, οι φορείς υλοποίησης και το θεσμικό πλαίσιο στήριξης των αγροτουριστικών προγραμμάτων. Στο τρίτο κεφάλαιο το οποίο αναφέρεται ως επί το πλείστον στους γυναικείους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς, γίνεται αρχικά μια εισαγωγή για το πότε παρατηρήθηκε το φαινόμενο της ενασχόλησης των γυναικών της υπαίθρου με επιχειρηματικές δραστηριότητες, καταγράφονται τα προϊόντα που παράγονται στους συνεταιρισμούς αυτούς, ενώ καταγράφονται και οι επιπτώσεις τόσο στην κοινωνία όσο και στην οικονομία από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Τέλος, αναφέρονται οι φορείς και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν ως στόχο το ανθρώπινο δυναμικό που εμπλέκεται στην παροχή υπηρεσιών αγροτουρισμού να είναι ορθά καταρτισμένο.

Το ερευνητικό μέρος, από την άλλη, είναι χωρισμένο σε δύο κεφάλαια (κεφάλαιο 4^ο&5^ο). Στο τέταρτο κεφάλαιο δίνονται αρχικά διευκρινίσεις σχετικά

με τη μέθοδο και τους στόχους της προσέγγισης, ενώ στη συνέχεια παρατίθενται κάποια στοιχεία για το ερευνητικό αντικείμενο που είναι ο γυναικείος συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη'. Τα στοιχεία αυτά αφορούν το έτος ίδρυσης και τους λόγους δημιουργίας του συνεταιρισμού, τις πωλήσεις των προϊόντων, την υλικοτεχνική υποδομή, τον τρόπο προβολής και διαφήμισης, καθώς επίσης και τον τρόπο επικοινωνίας με τον συνεταιρισμό. Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη μέθοδο και στα μέσα της έρευνας και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των ερωτηματολογίων τα οποία σχολιάζονται αναλυτικά. **Έρευνα:** Ως αντικείμενο της έρευνας επιλέχθηκε ο γυναικείος συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη' που βρίσκεται στο Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας. **Συμπεράσματα:** Η δημιουργία και η λειτουργία του συνεταιρισμού συνέβαλε στην ανάδειξη των επιχειρηματικών ικανοτήτων των γυναικών, ενώ παράλληλα βοήθησε στην ανάδειξη της μικρής και παραδοσιακής κοινωνίας του Θέρμου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
Περιεχόμενα.....	5
Ευρετήριο πινάκων.....	7
Ευρετήριο διαγραμμάτων.....	8
Πρώτη Ενότητα: Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	9
Κεφάλαιο 1^ο Τουρισμός στον αγροτικό χώρο- Αγροτουρισμός.....	10
1.1 Η πρώτη εμφάνιση και εξέλιξη του Αγροτουρισμού.....	11
1.2 Η έννοια του Αγροτουρισμού.....	13
1.3 Οι τρεις διαστάσεις του Αγροτουρισμού.....	14
1.4 Στόχοι του Αγροτουρισμού.....	15
1.5 Μορφές Αγροτουρισμού.....	16
1.6 Παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται ο Αγροτουρισμός.....	18
1.7 Λόγοι ενασχόλησης με τον Αγροτουρισμό.....	18
1.8 Το Προφίλ του Αγροτουρίστα.....	19
1.9 Αγροτουριστικό προϊόν και δραστηριότητες που συνδέονται με τον Αγροτουρισμό.....	20
1.10 Οφέλη Αγροτουρισμού.....	21
1.11 Αγροτουρισμός και αγροτική οικογένεια.....	22
Κεφάλαιο 2^ο Ο Αγροτουρισμός στην Ελλάδα.....	24
2.1 Ιστορική εξέλιξη.....	24
2.2 Προβλήματα και αδυναμίες.....	25
2.3 Φορείς Αγροτουριστικής Ενημέρωσης.....	26
2.4 Φορείς υλοποίησης και θεσμικό πλαίσιο στήριξης των Αγροτουριστικών Προγραμμάτων.....	27
Κεφάλαιο 3^ο Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί.....	31
3.1 Αγροτουρισμός και παραδοσιακά προϊόντα.....	34
3.2 Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού.....	35
3.3 Αγροτουρισμός και εκπαίδευση.....	37
Δεύτερη Ενότητα: Η ερευνητική υπόθεση.....	39
Κεφάλαιο 4^ο Έρευνα για τον γυναικείο συνεταιρισμό 'Αιτωλική Γη'.....	40
4.1 Διευκρινίσεις στην μέθοδο και τους στόχους της προσέγγισης.....	40

4.2 Ο Γυναικείος Συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη' ως ερευνητικό αντικείμενο.....	41
Κεφάλαιο 5^ο Αποτελέσματα έρευνας.....	43
5.1 Μεθοδολογία.....	43
5.2 Αποτελέσματα.....	43
Συμπεράσματα.....	66
Προτάσεις.....	69
Βιβλιογραφία.....	71
Παράρτημα.....	73

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 5.1 Ηλικία.....
Πίνακας 5.2 Επίπεδο εκπαίδευσης.....
Πίνακας 5.3 Τόπος Γέννησης.....
Πίνακας 5.4 Τόπος Κατοικίας.....
Πίνακας 5.5 Οικογενειακή κατάσταση.....
Πίνακας 5.6 Ύπαρξη παιδιών.....
Πίνακας 5.7 Αριθμός παιδιών.....
Πίνακας 5.8 Σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης.....
Πίνακας 5.9 Αντικείμενο κατάρτισης.....
Πίνακας 5.10 Εργασιακή εμπειρία.....
Πίνακας 5.11 Διάρκεια προηγούμενης εργασίας.....
Πίνακας 5.12 Είδος εργασίας.....
Πίνακας 5.13 Θέση στην εργασία.....
Πίνακας 5.14 Λόγος διακοπής εργασίας.....
Πίνακας 5.15 Παρούσα εργασιακή κατάσταση.....
Πίνακας 5.16 Κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού.....
Πίνακας 5.17 Αντιμετώπιση προβλημάτων κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού.....
Πίνακας 5.18 Προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού.....
Πίνακας 5.19 Ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;.....
Πίνακας 5.20 Μειονεκτήματα του συνεταιρισμού.....
Πίνακας 5.21 Σκέψεις και σχέδια για το μέλλον του συνεταιρισμού.....

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 5.1 Ηλικία.....	
Διάγραμμα 5.2 Επίπεδο εκπαίδευσης.....	
Διάγραμμα 5.3 Τόπος Γέννησης.....	
Διάγραμμα 5.4 Τόπος Κατοικίας.....	
Διάγραμμα 5.5 Οικογενειακή κατάσταση.....	
Διάγραμμα 5.6 Ύπαρξη παιδιών.....	
Διάγραμμα 5.7 Αριθμός παιδιών.....	
Διάγραμμα 5.8 Σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης.....	
Διάγραμμα 5.9 Αντικείμενο κατάρτισης.....	
Διάγραμμα 5.10 Εργασιακή εμπειρία.....	
Διάγραμμα 5.11 Διάρκεια προηγούμενης εργασίας.....	
Διάγραμμα 5.12 Είδος εργασίας.....	
Διάγραμμα 5.13 Θέση στην εργασία.....	
Διάγραμμα 5.14 Λόγος διακοπής εργασίας.....	
Διάγραμμα 5.15 Παρούσα εργασιακή κατάσταση.....	
Διάγραμμα 5.16 Κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού.....	
Διάγραμμα 5.17 Αντιμετώπιση προβλημάτων κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού.....	
Διάγραμμα 5.18 Προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού.....	
Διάγραμμα 5.19 Ευχαριστημένα από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;.....	
Διάγραμμα 5.20 Μειονεκτήματα του συνεταιρισμού.....	
Διάγραμμα 5.21 Σκέψεις και σχέδια για το μέλλον του συνεταιρισμού.....	

Πρώτη Ενότητα:
Θεωρητικό Υπόβαθρο

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ- ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Κάθε μορφή ήπιου τουρισμού που λαμβάνει χώρα στην ύπαιθρο μπορεί να θεωρηθεί ως τουρισμός στον αγροτικό χώρο¹. Η ζήτηση του τουρισμού στην ύπαιθρο τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αύξηση, διότι προσφέρει ένα νέο τρόπο διακοπών αποτρέποντας τις αρνητικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού.

Ο τουρισμός στον αγροτικό χώρο έχει κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις στους παραγωγούς ενισχύοντας το οικογενειακό γεωργικό τους εισόδημα, ενώ ταυτόχρονα παρέχει στους τουρίστες τη δυνατότητα να γνωρίσουν το φυσικό περιβάλλον περνώντας ήσυχα τις διακοπές τους. Οι θετικές επιδράσεις του τουρισμού στον αγροτικό χώρο περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση του γεωργικού οικογενειακού και του τοπικού εισοδήματος.
- Συμβολή στη ζωτικότητα των αγροτικών περιοχών.
- Διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Σωστή χρήση των φυσικών πόρων για τη διατήρηση του περιβάλλοντος.
- Παραγωγή και πώληση τοπικών προϊόντων.
- Δημιουργία αγροτουριστικών επιχειρήσεων που ταυτόχρονα ασχολούνται με την παραγωγή και απευθείας πώληση γεωργικών προϊόντων στους φιλοξενούμενους.
- Βελτίωση της τοπικής υποδομής για τη δυνατότητα υποδοχής και φιλοξενίας των επισκεπτών.

Εκτός όμως από τις θετικές επιδράσεις, υπάρχουν και οι αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού στον αγροτικό χώρο, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- ❖ Διατάραξη της ησυχίας της υπαίθρου λόγω της υποδοχής τουριστών.
- ❖ Επίδραση στα ήθη και έθιμα στη γλώσσα και στα πολιτιστικά στοιχεία των αγροτικών περιοχών.
- ❖ Επιβάρυνση του περιβάλλοντος και του φυσικού κάλλους.
- ❖ Ενίσχυση κοινωνικών διαφορών σε τοπικό επίπεδο.

Τα θετικά στοιχεία του τουρισμού στον αγροτικό χώρο για τους τουρίστες περιλαμβάνουν:

¹ ΠΗΓΗ: Αποστολόπουλος Κ., Θεοδωροπούλου Ε., Τσακατούτα Α., (2000), Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα

- ❖ Τη γνωριμία και την επαφή του πληθυσμού των μεγάλων αστικών κέντρων με την ύπαιθρο και την αγροτική ζωή.
- ❖ Τη δυνατότητα οικονομικών διακοπών.
- ❖ Τη δυνατότητα συμμετοχής στις αγροτικές εργασίες.
- ❖ Τη δυνατότητα αγοράς και κατανάλωσης παραδοσιακών, αγνών και χειροποίητων προϊόντων.
- ❖ Τη συμμετοχή σε αγροτικές γιορτές ή συγκεντρώσεις.
- ❖ Τη συμμετοχή σε δραστηριότητες που έχουν άμεση επαφή με τη φύση.

Μία από τις σημαντικότερες και ίσως η πιο σημαντική μορφή τουρισμού στον αγροτικό χώρο, είναι ο **αγροτουρισμός**².

1.1 Η πρώτη εμφάνιση και η εξέλιξη του Αγροτουρισμού

Ιστορικά η πρώτη εμφάνιση του τουρισμού στον αγροτικό χώρο και του αγροτουρισμού, παρατηρείται το 19^ο αιώνα, όταν ο τότε αστικός πληθυσμός πραγματοποιούσε εκδρομές με τους ατμοκίνητους σιδηρόδρομους. Όμως ο αγροτουρισμός, ως συγκροτημένη εναλλακτική μορφή τουρισμού, εμφανίζεται για πρώτη φορά τη δεκαετία του '60 στις Η.Π.Α. Στον Ευρωπαϊκό χώρο η ανάπτυξή του είναι μεταπολεμικό φαινόμενο. Στη χώρα μας καθυστέρησε αφενός η ανάπτυξη και η εξάπλωσή του στο χώρο και αφετέρου η συνειδητοποίηση της σημασίας του από το τουριστικό κοινό.

Η πρώτη περίοδος

Ο αγροτουρισμός, κάνει την εμφάνισή του στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1960 με καθαρά εμπειρική μορφή. Πρόκειται για μια προσπάθεια από κατοίκους παραθαλάσσιων περιοχών, οι οποίοι επιθυμούν να προωθήσουν τα τοπικά προϊόντα προσφέροντας φιλοξενία σε τουρίστες. Στην προσπάθεια όμως αυτή, κυριαρχεί η απουσία συγκροτημένης τουριστικής πολιτικής, ενώ ταυτόχρονα ο μαζικός τουρισμός παρουσιάζει ραγδαία ανάπτυξη, με αποτέλεσμα η ιδέα αυτή να μην αποδώσει.

² ΠΗΓΗ: Αγροτουριστική Α.Ε., 2006, Αγροτουρισμός, τεύχος 12, Αθήνα

Η δεύτερη περίοδος

Η δεύτερη εμφάνιση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα πραγματοποιείται 20 χρόνια αργότερα, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μετά την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ το 1981. Χαρακτηριστικό της περιόδου εκείνης, είναι η οργανωμένη εφαρμογή αγροτουριστικών προγραμμάτων τα οποία προωθούνται από το Υπουργείο Γεωργίας, την Αγροτική Τράπεζα και τον Ε.Ο.Τ. σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Το πρώτο πρόγραμμα περιλαμβάνει 237 κοινότητες και 21 άγονα νησιά σε 28 νομούς της χώρας και έχει ως σκοπό την προώθηση του αγροτουρισμού ως εναλλακτικής λύσης στην ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της χώρας. Έτσι, καθορίστηκαν τα πρώτα κριτήρια ένταξης των δικαιούχων στο πρόγραμμα και δόθηκαν οι οικονομικές ενισχύσεις, με βάση τα αντίστοιχα προγράμματα της Ε.Ο.Κ. Οι δικαιούχοι ήταν οικονομικά ενεργοί αγρότες, συνταξιούχοι, δήμοι, κοινότητες και συνεταιρισμοί. Σε κάθε νομό, υπήρχε επιτροπή για την αξιολόγηση των αιτήσεων και των δικαιολογητικών των δικαιούχων, ενώ η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, ανέλαβε τη χορήγηση των δανείων.

Η τρίτη περίοδος

Η τρίτη περίοδος αρχίζει από το 1984 μέχρι σήμερα. Φορέας διαχείρισης των προγραμμάτων αγροτουρισμού ήταν το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, το οποίο ενέταξε τα αγροτουριστικά προγράμματα στα Μ.Ο.Π.(Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα). Οι στόχοι του προγράμματος και τα κριτήρια εφαρμογής παρέμειναν τα ίδια και η Α.Τ.Ε συνέχισε να δανειοδοτεί τους δικαιούχους.

Η πρώτη προσπάθεια ένταξης συνεταιρισμών στα αγροτουριστικά προγράμματα συνδέεται με την ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Ο πρώτος γυναικείος συνεταιρισμός συστάθηκε το 1983 στην κοινότητα Πέτρα της Λέσβου. Από την περίοδο αυτή και έπειτα οι συνθήκες ανάπτυξης αγροτουριστικών δραστηριοτήτων, τόσο από ιδιώτες όσο και από συλλογικούς φορείς, γίνονται πολύ ευνοϊκές.

Στη δεκαετία του 1990, τα προγράμματα αγροτουρισμού εφαρμόστηκαν στα πλαίσια των επιχειρησιακών προγραμμάτων του Υπουργείου Γεωργίας του Α΄ και Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Αγροτουριστικές δράσεις πραγματοποιήθηκαν επίσης την ίδια δεκαετία στα πλαίσια των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών LEADER I και LEADER II (αργότερα LEADER+ και Ο.Π.Α.Χ.). Στόχος αυτών των πρωτοβουλιών, ήταν η ενθάρρυνση δράσεων για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των περιοχών. Αρμόδιος φορέας ήταν η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων του Υπουργείου

Γεωργίας, ενώ υπεύθυνος υλοποίησης σε τοπικό επίπεδο ήταν οι Ομάδες Τοπικής Δράσης(Ο.Τ.Δ).

1.2 Η έννοια του Αγροτουρισμού

Ένας ορισμός για τον αγροτουρισμό³ ο οποίος πλησιάζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής αγροτικής περιφέρειας, αποδίδεται από το Πρακτικό της Διυπηρεσιακής Επιτροπής υπό την αιγίδα του Ε.Ο.Τ ο οποίος ορίστηκε στις 14/2/1984 και είναι ο εξής: «Αγροτουρισμός είναι η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε μη αστικό χώρο από άτομα που κυρίως απασχολούνται στη γεωργία, σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές ή μεγάλες μονάδες, με στόχο τη δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος στον τοπικό πληθυσμό, τόσο από την ενοικίαση των καταλυμάτων στους τουρίστες, όσο και από την τροφοδοσία αυτών με προϊόντα συναφών δραστηριοτήτων(χειροτεχνίας, οικοτεχνίας) επιτοπίως παραγόμενων».

Με πιο απλά λόγια θα μπορούσαμε να ορίσουμε τον αγροτουρισμό ως εκείνη την μορφή τουριστικής δραστηριότητας που παρέχεται στα «μεγάλα αγροκτήματα» συνδυαζόμενος με άλλες δράσεις μέσα στο αγρόκτημα (πολύ-δραστηριότητα).

1.3 Οι τρεις διαστάσεις του Αγροτουρισμού

Για την αγροτική οικογένεια⁴

Τι είναι:	Τι δεν είναι:
Ένας ουσιαστικός τρόπος να συμπληρώνει όλο το χρόνο η οικογένεια της υπαίθρου το ήδη χαμηλό εισόδημά της.	Μία ευκαιριακή ή εποχιακή τόνωση του αγροτικού εισοδήματος μέσω της οποίας ο αγρότης μετατρέπεται σε ξενοδόχο και εγκαταλείπει τη γη.
Ένας τρόπος να βρουν απασχόληση οι νέοι, οι αγρότισσες, οι κάτοικοι των οικονομικά ασθενέστερων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.	Η εγκατάλειψη της υπαίθρου προς αναζήτηση δουλειάς στα αστικά κέντρα.
Η δημιουργία ενός φιλικού και ζεστού περιβάλλοντος για την υποδοχή του επισκέπτη.	Η απρόσωπη παροχή υπηρεσιών.

Για την ύπαιθρο

Τι είναι:	Τι δεν είναι:
Ένας τρόπος ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω μιας ήπιας μορφής	Η μαζική και επεμβατική ανάπτυξη με πάσης φύσεως ξενοδοχεία,

³ ΠΗΓΗ: Παπακωνσταντινίδης, Λ. (1992). Αγροτουρισμός... σταθμός στο δρόμο για την τοπική Ανάπτυξη. Αθήνα: Εκδόσεις Δωρικός.

⁴ ΠΗΓΗ: Περιοδικό Βημαγazine. (2003). Αγροτουρισμός, Δεκέμβριος

τουρισμού.	εστιατόρια και επιχειρήσεις που αλλοιώνουν το χαρακτήρα της υπαίθρου.
Μια επιτυχημένη ευρωπαϊκή πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου, που εφαρμόζεται επιτυχώς εδώ και τριάντα χρόνια για να αντιμετωπίσει σημαντικά προβλήματα όπως η ερήμωση της υπαίθρου, η αστυφιλία και η μείωση της αγροτικής παραγωγής.	Απλώς μία ωραία ιδέα.
Μία ευκαιρία να αντιμετωπίσει η Ελλάδα, όπως το έχει ήδη κάνει η Ευρώπη, τα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου.	Μία ευκαιριακή και γρήγορη λύση.
Μία ήπια μορφή τουρισμού με την οποία μπορούν να ασχολούνται ντόπιοι αγρότες, προκειμένου τα εισοδήματα να επιστρέφουν στην τοπική κοινότητα.	Η εκμετάλλευση του πλούτου μιας περιοχής από επιχειρηματίες που δεν ανήκουν στην τοπική κοινότητα.
Η διατήρηση των εθίμων, της λαογραφίας, της χειροτεχνίας, των παραδοσιακών τεχνών και εργασιών που τείνουν να εκλείψουν.	Μία μορφή ανάπτυξης που παραβλέπει την πολιτιστική κληρονομιά.
Η ανάδειξη της διαφορετικότητας και της μοναδικότητας του κάθε τόπου.	Η ισοπέδωση και η ομοιογένεια των περιοχών.

Για τον ταξιδιώτη⁵

Τι είναι:	Τι δεν είναι:
Η φιλοξενία σε ένα περιβάλλον λιτό, με τοπικό χαρακτήρα, με ανέσεις αλλά χωρίς πολυτέλεια.	Η ασκητική φιλοξενία χωρίς άνεση και σπιτική ζεστασιά, αλλά ούτε και η κοσμοπολίτικη πολυτέλεια.
Η επαφή του επισκέπτη με τη φύση, την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες, τις αγροτικές εργασίες.	Η αντιμετώπιση της φύσης και της αγροτικής ζωής σαν αδιάφορο "σκηνικό".
Η γνωριμία του επισκέπτη με τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής τα οποία αναβιώνουν με αυθεντικό τρόπο.	Η αναπαράσταση των εθίμων μιας περιοχής μόνο και μόνο για "τουριστική κατανάλωση".
Η συμμετοχή του ταξιδιώτη σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων.	Οι παθητικές διακοπές.
Η απόλαυση τοπικών φαγητών που βασίζονται σε παραδοσιακές συνταγές και παρασκευάζονται με τοπικά ή και βιολογικά προϊόντα.	Η παροχή, απλώς ενός καλού γεύματος.

⁵ ΠΗΓΗ: Περιοδικό Βηmagazino. (2003). Αγροτουρισμός, Δεκέμβριος

Η γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κοινότητα.

Η απουσία του ντόπιου, του κατοίκου της υπαίθρου, της νοικοκυράς και η έλλειψη επικοινωνίας και επαφής μαζί τους.

1.4 Στόχοι του Αγροτουρισμού

Οι κύριοι στόχοι του αγροτουρισμού, είναι οι παρακάτω:

- ❖ Η συμπλήρωση και βελτίωση του γεωργικού εισοδήματος καθώς και της απασχόλησης των αγροτών. Ο αγροτουρισμός δεν στοχεύει στην απρόσωπη σχέση μεταξύ των ατόμων που παρέχουν τις υπηρεσίες και των ταξιδιωτών, αντίθετα στοχεύει σε μια προσωπική και φιλική σχέση μεταξύ τους. Ταυτόχρονα, συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας που παρατηρείται στον αγροτικό χώρο, λόγω της εποχικότητας της γεωργικής εργασίας, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζει ένα πρόσθετο εισόδημα το οποίο ενισχύει το ήδη υπάρχον χαμηλό γεωργικό εισόδημα.
- ❖ Η προσπάθεια συγκράτησης του τοπικού πληθυσμού στις περιοχές τους με τη δυνατότητα του πρόσθετου εισοδήματος μέσω του αγροτουρισμού, αλλά και της τοπικής ανάπτυξης που επιφέρει. Με τον τρόπο αυτό, έχουμε αντιστροφή του κλίματος εγκατάλειψης που παρατηρείται έντονα σήμερα στην ύπαιθρο, μέσω της βελτίωσης του επιπέδου ζωής του αγροτικού πληθυσμού.
- ❖ Η έμφαση στη δημιουργία οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρών βιώσιμων επιχειρήσεων στην ύπαιθρο με πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην οικονομία της περιοχής. Στην περίπτωση αυτή, τα πλεονεκτήματα δεν διοχετεύονται σε μία μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα, όπως συμβαίνει στον μαζικό τουρισμό, αλλά διαχέονται στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής, ενισχύοντας την τοπική οικονομία και το εισόδημα της αγροτικής οικογένειας.
- ❖ Η διατήρηση, η προβολή και η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Με τον αγροτουρισμό επιδιώκεται η διαφύλαξη, η προβολή και η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο αγροτικός κόσμος είναι ένα από τα βασικά συστατικά της ελληνικής παράδοσης και μαζί με τις ομορφιές της φύσης αποτελούν τη φυσιογνωμία της ελληνικής υπαίθρου.
- ❖ Η ενίσχυση της τοπικής αγοράς⁶ λόγω της κατανάλωσης και της διάδοσης των τοπικών προϊόντων από τους επισκέπτες, αλλά και λόγω της διάδοσης των προϊόντων πέρα από τα στενά όρια της αγροτικής περιοχής.

⁶ ΠΗΓΗ: Περιοδικό Βηmagazino. (2004) Αγροτουρισμός, Απρίλιος

- ❖ Η προσπάθεια περιορισμού όσο το δυνατόν των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων λόγω αυξημένου αριθμού επισκεπτών.
- ❖ Το υψηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών χωρίς να υπάρξει αλλοίωση της προσωπικής σχέσης των κατοίκων με τους επισκέπτες.
- ❖ Η περιφερειακή ανάπτυξη και δημιουργία έργων υποδομής για να είναι δυνατή η πρόσβαση και φιλοξενία των επισκεπτών στις διάφορες περιοχές.
- ❖ Η συνεργασία του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα παροχής υπηρεσιών της τοπικής περιοχής για την καλύτερη αντιμετώπιση της αυξημένης ζήτησης που δημιουργείται για την ικανοποίηση των αναγκών των επισκεπτών.
- ❖ Η ικανοποίηση των τουριστών που επιζητούν ήσυχες και οικονομικές διακοπές κοντά στη φύση και άμεση επαφή με τους ντόπιους και τις συνήθειές τους.
- ❖ Η ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών στην αγροτική κοινότητα για την ανάδειξη των ενδογενών δυνάμεων και τη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων.
- ❖ Η δραστηριοποίηση των Φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Συνεταιρισμών για την προώθηση της ανάπτυξης της περιοχής.

1.5 Μορφές Αγροτουρισμού

Υπάρχουν δύο κύριες μορφές αγροτουρισμού⁷:

1. Η πρώτη μορφή, είναι εκείνη που καλύπτει τη φιλοξενία των επισκεπτών σε μεγάλα αγροκτήματα, όπου οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στις γεωργικές εργασίες αλλά και στην καθημερινή ζωή των αγροτών. Η μορφή αυτή είναι διεθνώς γνωστή με την ονομασία "Farmhouse Holidays" και εφαρμόζεται σε χώρες όπου υπάρχουν μεγάλες ιδιοκτησίες και μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
2. Η δεύτερη μορφή, είναι εκείνη όπου οι επισκέπτες φιλοξενούνται σε μικρά καταλύματα, (που έχουν όμως όλες τις προϋποθέσεις και προδιαγραφές που ορίζονται από την εθνική νομοθεσία για να χρησιμεύσουν ως καταλύματα), όπου εκτός από τη διαμονή παρέχεται και πρωινό γεύμα. Η μορφή αυτή, είναι διεθνώς γνωστή με την ονομασία "Bed and Breakfast" και συναντάται σε χώρες όπως η Ιταλία, η Ιρλανδία, η Μεγάλη Βρετανία και η Ελλάδα όπου χαρακτηρίζονται από μικρού μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

⁷ ΠΗΓΗ: Μεταξάτος Π., 2,3,4-2008, Αγροτουρισμός: Ένα σύγχρονο μοντέλο ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, περιοδικό Ελληνικά Καταλύματα, 2003, Αθήνα

Ειδικότερα, ανάλογα με την περιοχή που λαμβάνει μέρος ο αγροτουρισμός γίνεται η παρακάτω διάκριση⁸:

- i. Αγροτουρισμός σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις όπου ο επισκέπτης φιλοξενείται στο ίδιο αγρόκτημα σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους και εθελοντικά μπορεί να ασχολείται με τις αγροτικές εργασίες. Όπως προαναφέρθηκε αυτή η μορφή δεν υπάρχει στην Ελλάδα λόγω της έλλειψης μεγάλων αγροκτημάτων.
- ii. Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές, με διαμονή των τουριστών σε ενοικιαζόμενα δωμάτια, ή σπίτια-ξενώνες, ή πανσιόν και δυνατότητα ενασχόλησης με αγροτικές εργασίες ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες όπως πεζοπορία, ορειβασία, ψάρεμα. Η μορφή αυτή, αφενός απαιτεί λιγότερη εργασία από το γεωργό, εφόσον ο επισκέπτης δεν φιλοξενείται στον ίδιο χώρο του αγροκτήματος και αφετέρου οι τουρίστες έχουν μεγαλύτερη ανεξαρτησία και ελευθερία χώρου.
- iii. Αγροτουρισμός σε παραλιακές ή νησιωτικές περιοχές, όπου οι επισκέπτες φιλοξενούνται σε απλά καταλύματα και ασχολούνται με ψυχαγωγικές δραστηριότητες της θάλασσας ή εργασίες άμεσα συνδεδεμένες με τη ζωή των ψαράδων. Η Ελλάδα έχει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη αυτής της μορφής και την ανάδειξη των μειονεκτικών νησιωτικών περιοχών.
- iv. Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς και περιοχές που χαρακτηρίζονται από έντονη λαϊκή παράδοση, τοπικό χρώμα και διαφορετική αρχιτεκτονική όψη που είναι και οι πόλοι έλξης των τουριστών. Οι επισκέπτες φιλοξενούνται σε απλά παραδοσιακά καταλύματα, τους προσφέρονται τοπικά προϊόντα και έχουν τις ίδιες δραστηριότητες όπως και στις προηγούμενες μορφές. Στην περίπτωση αυτή δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος και στη δημιουργία καταλυμάτων μικρής κλίμακας.
- v. Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή προστατευόμενους χώρους, που είναι χωριά ή εθνικά πάρκα που βρίσκονται κοντά σε όμορφες τοποθεσίες όπως λίμνες, ποτάμια, βουνοπλαγιές, βιότοπους, καταρράκτες, σπήλαια.
- vi. Αγροτουρισμός σε συνεταιριστικής μορφής συγκροτήματα. Στη μορφή αυτή, περιλαμβάνονται πανσιόν ανάμεσα σε πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες με τη μορφή συνεταιρισμών προβάλλουν τα πολιτιστικά και φυσικά χαρακτηριστικά της

⁸ ΠΗΓΗ: Μεταξάτος Π., 2,3,4-2008, Αγροτουρισμός: Ένα σύγχρονο μοντέλο ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, περιοδικό Ελληνικά Καταλύματα, 2003, Αθήνα

περιοχής, καθώς και τα τοπικά προϊόντα. Η Ελλάδα διαθέτει αυτή την περίπτωση αγροτουρισμού.

Εκτός από τις δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με τη φύση και τη ζωή των ντόπιων, υπάρχει η δυνατότητα σε ορισμένες περιοχές με υλική υποδομή, να προσφέρονται και δραστηριότητες που συνδέονται με τις προσωπικές ανάγκες των επισκεπτών.

1.6 Παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται ο Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός, μπορεί να αναπτυχθεί μόνο σε περιοχές όπου υπάρχει όμορφο και φιλόξενο φυσικό περιβάλλον, πλούσιο σε στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς και παραδόσεων. Επομένως η αγροτουριστική ανάπτυξη⁹ εξαρτάται από:

- ❖ Τη γεωμορφολογία της ευρύτερης περιοχής η οποία πρέπει να διευκολύνει την πρόσβαση, καθώς επίσης και την ελκυστικότητα του χώρου όσον αφορά στα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία και τις παραδόσεις.
- ❖ Την κύρια οικονομική κατεύθυνση που πρέπει να είναι η γεωργία μεσαίας ή χαμηλής έντασης και πολλές φορές σε συνδυασμό με κτηνοτροφία. Το αγροτουριστικό κατάλυμα πρέπει να διαθέτει τους αναγκαίους χώρους και να έχει πλεονεκτική θέση στο χώρο.
- ❖ Την ύπαρξη κατάλληλης υποδομής(π.χ. δρόμους και τηλεπικοινωνίες) για την προσφορά των αναγκαίων υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση και ψυχαγωγία των φιλοξενούμενων.
- ❖ Την κατάλληλη προβολή των ποιοτικών χαρακτηριστικών των τοπικών προϊόντων και της τοπικής κουζίνας.
- ❖ Τη φιλοξενία με ευαισθησία προς τους επισκέπτες εκ μέρους των ντόπιων χωρίς όμως να χάνεται η τοπική ταυτότητα.
- ❖ Τις γνώσεις και τη βιώσιμη επιχειρηματική διαχείριση από τους γεωργούς.

Τα παραπάνω στοιχεία διευκολύνουν τη φιλοξενία των αγροτουριστών, αλλά είναι σχεδόν αδύνατον να συνυπάρχουν ταυτόχρονα.

1.7 Λόγοι ενασχόλησης με τον Αγροτουρισμό

Οι λόγοι για τους οποίους αξίζει να ασχοληθεί κανείς με τον αγροτουρισμό¹⁰ είναι πολλοί και εξίσου σημαντικοί. Καταρχήν, η ενασχόληση με τον αγροτουρισμό μπορεί να τονώσει την αγροτική ζωή, να ενισχύσει το οικονομικό εισόδημα και κατ' επέκταση να κρατήσει τον κόσμο στην ύπαιθρο.

⁹ ΠΗΓΗ: Μεταξάτος Π., 2,3,4-2008, Αγροτουρισμός: Ένα σύγχρονο μοντέλο ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, περιοδικό Ελληνικά Καταλύματα, 2003, Αθήνα

¹⁰ ΠΗΓΗ: Παπακωνσταντινίδης, Λ. (2002) Ευαισθητοποιημένη Τοπική Κοινωνία. Αθήνα: τυπωθήτω ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΛΑΝΟΣ

Μπορεί, με άλλα λόγια, να βοηθήσει ορισμένα ορεινά χωριά στην Ελλάδα να μην ερημωθούν, αλλά να αξιοποιηθούν κατάλληλα. Εξάλλου, με την ενασχόληση με τον αγροτουρισμό καταπολεμείται και το πρόβλημα της ανεργίας.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού μπορεί να ενισχύσει το αγροτικό εισόδημα, την περιφερειακή ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος και το αίτημα του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα της ζωής.

Είναι, επίσης, δυνατόν να συμβάλλει στην παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, στην διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και στην ανακαίνιση παλαιών σπιτιών και αρχοντικών. Επιπλέον, μέσω του αγροτουρισμού μπορεί να προβληθεί η πολιτιστική κληρονομιά και η μοναδικότητα κάθε περιοχής.

Παράλληλα, ο αγροτουρισμός είναι και μια ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης, παρ' όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.

Τέλος, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια νέα μορφή τουρισμού που μπορεί να συμβάλλει στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στην διαπαιδαγώγηση των πολιτών, ώστε να σέβονται την διαφορετικότητα και τις ιδιαιτερότητες κάθε λαού και στην προστασία των φυσικών πόρων της Ηπείρου.

Για όλους τους παραπάνω λόγους αξίζει κανείς να ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό, ο οποίος δεν είναι απλώς μια μορφή τουρισμού, αλλά μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα, ένα όραμα.

1.8 Το Προφίλ του Αγροτουρίστα

Οι άνθρωποι που επιλέγουν τον αγροτουρισμό¹¹ είναι κυρίως άτομα που αναζητούν ξεκούραση και χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον, προσπαθώντας με αυτόν τον τρόπο να κάνουν ένα μικρό διάλειμμα από την καθημερινότητά τους στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Οι αγροτουρίστες επιθυμούν να έρθουν σε επαφή με την φύση, να γνωρίσουν την αγροτική ζωή και τους ανθρώπους της υπαίθρου, να απολαύσουν την φιλοξενία τους και να γευτούν τα παραδοσιακά σπιτικά εδέσματά τους.

Βασικό χαρακτηριστικό των ατόμων που επιλέγουν τον αγροτουρισμό είναι το υψηλό οικονομικό και μορφωτικό τους επίπεδο. Τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται για την διάθεσή τους για μόρφωση και πολιτιστική προσέγγιση. Είναι άτομα εκλεπτυσμένα και έχουν υψηλές απαιτήσεις όσον αφορά την ποιότητα και το επίπεδο των υπηρεσιών που τους παρέχονται.

¹¹ΠΗΓΗ: Τριανταφύλλου Κ. και Ιακωβίδου Ο. (2000). Παράγοντες που διαμορφώνουν τις επιλογές των επισκεπτών της υπαίθρου. Αθήνα: Εταιρία Αγροτικής Οικονομίας, Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Οι αγροτουρίστες θεωρούνται έμπειροι και πολυταξιδεμένοι. Ανήκουν σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα. Η μοναδική διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι τα νεότερα άτομα που επιλέγουν τον αγροτουρισμό συνήθως τον συνδυάζουν με σπορ περιπέτειας, ενώ τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας προτιμούν να συνδυάζουν τον αγροτουρισμό με πιο ήπιες δραστηριότητες όπως περιηγήσεις θρησκευτικού, πολιτιστικού και λαογραφικού περιεχομένου.

1.9 Αγροτουριστικό προϊόν και δραστηριότητες που συνδέονται με τον Αγροτουρισμό

Το αγροτουριστικό προϊόν¹², είναι το σύνολο αγαθών ή παρεχόμενων υπηρεσιών και εκδηλώσεων που παράγονται και διατίθενται στους επισκέπτες στη διάρκεια της διαμονής τους. Τα αγαθά αυτά με τη μοναδικότητα που διαθέτουν, αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του αγροτουριστικού προϊόντος είναι:

- Η απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος και η γνωριμία με τα χαρακτηριστικά φυσικά τοπία, την πανίδα και την χλωρίδα της περιοχής.
- Η επαφή και η γνωριμία με την τοπική αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων, η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- Η προσφορά διαφοροποιημένων, υψηλής ποιότητας τουριστικών προϊόντων.
- Η παρατήρηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και πιθανώς η συμμετοχή σε αυτές.
- Η άσκηση παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο.

Το αγροτουριστικό προϊόν συνδέεται με τη διαμονή και την ψυχαγωγική δραστηριότητα των επισκεπτών. Οι δραστηριότητες που μπορούν να λάβουν χώρα στον αγροτικό χώρο στα πλαίσια του αγροτουρισμού είναι οι εξής:

- Ορειβασία
- Πεζοπορία
- Ιππασία
- Κυνήγι/ψάρεμα
- Ποδηλασία
- Κωπηλασία
- Θαλάσσια σπορ
- Σκι

¹² ΠΗΓΗ: www.agrotourism.gr

- Συμμετοχή σε γιορτές και πανηγύρια
- Περιήγηση σε μικρά χωριά
- Φωτογράφιση τοπίων
- Ιστορική και θρησκευτική ενημέρωση και ξενάγηση
- Αγορές τοπικών προϊόντων
- Συναυλίες/θέατρα
- Παραδοσιακοί και λαϊκοί χοροί

Η προώθηση των πωλήσεων αγροτουριστικών προϊόντων έγκειται στην πληροφόρηση των καταναλωτών για την ύπαρξή τους, στην γνωριμία των καταναλωτών με αυτά, την αγορά τους και στην επανάληψη της χρήσης τους.

1.10 Οφέλη Αγροτουρισμού

Ο **Αγροτουρισμός** είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, η οποία έχει ως στόχους:

- Να συμβάλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού.
- Να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης.
- Να κινητοποιήσει τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Ο σωστά σχεδιασμένος και καλά οργανωμένος αγροτουρισμός¹³ έχει καταδειχθεί ότι αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη **μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου**. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι σε αυτής της μορφής την τουριστική ανάπτυξη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας περιοχής αποτελούν πλέον τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά που στηρίζονται στην διατήρηση και ανάδειξη των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της.

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, ο αγροτουρισμός αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με τον τριτογενή. Δηλαδή της παραγωγής γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και της μεταποίησης, με την παροχή υπηρεσιών και τον τουρισμό. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργεί, στηρίζει και τονώνει την τοπική αγορά, παρέχοντας νέες θέσεις εργασίας, ένα συμπληρωματικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες και συγκρατώντας τον πληθυσμό στην ύπαιθρο.

¹³ ΠΗΓΗ: www.agrotours.com

1.11 Αγροτουρισμός και αγροτική οικογένεια

Η οικογένεια αποτελεί ένα τυπικό χαρακτηριστικό της Ελληνικής παράδοσης και ένα ισχυρό δεσμό ιδιαίτερα μεταξύ των ανθρώπων της υπαίθρου. Στα παλιότερα χρόνια η αγροτική οικογένεια παρήγαγε για αυτοκατανάλωση, ο αρχηγός της οικογένειας ήταν υπεύθυνος για τις διάφορες αποφάσεις και για την εξασφάλιση των αγαθών, ενώ τα υπόλοιπα μέλη έπρατταν υπό τις οδηγίες του. Η πολυαπασχόληση ήταν συνηθισμένο φαινόμενο από παλιά και είχε διάφορες μορφές, όπως ανταλλακτικής μορφής, δηλαδή μία οικογένεια προσέφερε βοήθεια στη γεωργική εκμετάλλευση κάποιας άλλης και αργότερα υπήρχε η ανάλογη βοήθεια στην πρώτη οικογένεια. Επίσης μπορούσε να ήταν εξωγεωργική απασχόληση σε άλλους οικονομικούς κλάδους, όπως για παράδειγμα εποχικός εργάτης σε κοντινές βιομηχανίες ή σε οικοδομές ή και διατήρηση κάποιου εμπορικού καταστήματος.

Τα τελευταία χρόνια, τα πρότυπα της υπερκατανάλωσης που επικρατούν σε κάθε κοινωνία, έχουν διεισδύσει και στην αγροτική οικογένεια με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται από την παλιότερη μορφή που προαναφέρθηκε και να προσαρμόζεται στη νέα, έχοντας νέες δυνατότητες και ευκαιρίες. Μία από τις νέες προσφερόμενες ευκαιρίες πολυαπασχόλησης ήταν και ο τουρισμός. Ο τουρισμός όμως πολλές φορές, μπορεί να προκαλέσει ριζική αλλαγή στην παραδοσιακή δομή της αγροτικής οικογένειας. Αυτό οφείλεται στο ότι με την εξωγεωργική δραστηριότητα που δημιουργείται, υπάρχει η ανάγκη της εργασίας από όλα τα μέλη της οικογένειας, με αποτέλεσμα κάθε μέλος να έχει ένα προσωπικό εισόδημα και μία αυτονόμηση, να περιορίζεται ο ρόλος του αρχηγού της οικογένειας και να δημιουργούνται εσωτερικές συγκρούσεις. Συχνό φαινόμενο είναι επίσης η εγκατάλειψη του γεωργικού επαγγέλματος από τους νέους που διαμένουν σε τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές και η πλήρης ενασχόλησή τους με τον τουριστικό τομέα, κάτι το οποίο είναι καταστροφικό για τη γεωργική εργασία που περνάει κρίση.

Ένα άλλο πρόβλημα που παρατηρείται έντονα στις μέρες μας, είναι η αντίστροφη σχέση εξέλιξης ανάμεσα στο επίπεδο ανάπτυξης ενός τόπου και το ρυθμό γονιμότητας που επηρεάζει την πληθυσμιακή σύνθεση από πλευράς ηλικιών. Έτσι, χώρες με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, έχοντας έναν υψηλό βαθμό γονιμότητας, εμφανίζουν υψηλά ποσοστά νέων ηλικιών σε αντίθεση με τις χώρες που εμφανίζουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Επομένως, αυτόματα δημιουργείται το θέμα του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού νέων στις περιοχές αυτές.

Στα παραπάνω προβλήματα, μία πιθανή λύση είναι ο αγροτουρισμός¹⁴ ο οποίος συνδέει την αγροτική με την τουριστική δραστηριότητα, ώστε να μην υποβαθμιστεί η γεωργία από τον τουρισμό αλλά να υπάρχει άντληση οφέλους και από τους δύο τομείς. Η πιο σημαντική διαφορά του αγροτουρισμού από τον τουρισμό στην ύπαιθρο, είναι ότι ο γεωργός ασκεί τη γεωργική δραστηριότητα ως συμπληρωματική. Για να μπορέσει να συμβεί αυτό, θα πρέπει να συμμετέχουν και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Έτσι υπάρχει εργασία και για το πλεονάζον εργατικό δυναμικό.

Το πιο σημαντικό όμως πλεονέκτημα του αγροτουρισμού είναι ότι κάθε πρόσθετη απασχόληση ενός μέλους της αγροτικής οικογένειας με αυτόν, συνεπάγεται ένα πρόσθετο πόρο στον προϋπολογισμό της οικογένειας και κατά συνέπεια βελτίωση της ποιότητας ζωής και επίσης σημαντικό, συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις εστίες τους. Η συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στον τόπο καταγωγής τους, έχει μεγάλη σημασία σήμερα, διότι είναι πολύ έντονο το φαινόμενο της εγκατάλειψης της υπαίθρου από τους νέους λόγω έλλειψης εργασίας.

¹⁴ ΠΗΓΗ: www.agrotours.com

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Ιστορική εξέλιξη

Στην Ελλάδα το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού¹⁵ εκδηλώθηκε την τελευταία 20ετία και χαρακτηρίζεται από την έλλειψη εθνικού ή περιφερειακού σχεδιασμού. Αυτό συμβαίνει διότι υπάρχει μία σύγχυση όσον αφορά αυτή την ίδια την έννοια και το περιεχόμενο του αγροτουρισμού και πολύ περισσότερο τον προσδιορισμό από τους αρμόδιους φορείς(Υπουργείο Γεωργίας, Ε.Ο.Τ., Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Τοπικές Αναπτυξιακές Εταιρίες) του αγροτουριστικού προϊόντος(Κουτσούρης, 2000).

Η οργανωμένη εφαρμογή προγραμμάτων αγροτουρισμού στην Ελλάδα, ξεκινά τη δεκαετία του '80 με τη θέσπιση από την Ευρωπαϊκή Ένωση των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων(Μ.Ο.Π) (Κανονισμός Ε.Ε 2088/85). Τα Μ.Ο.Π κάλυψαν την περίοδο 1986-1992 και αναφέρονταν στις Μεσογειακές χώρες(Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία και Πορτογαλία) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος αυτών των προγραμμάτων, ήταν η ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων κρατών μελών της Ε.Ε καθώς και η στήριξη της απασχόλησης και των εισοδημάτων των αγροτών, γι' αυτό και ενισχύθηκαν προγράμματα ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων της υπαίθρου, όπως αυτά του αγροτουρισμού.

Στη συνέχεια έχουμε εθνικές ενέργειες (Κανονισμοί Ε.Ε 797/85, 2328/91, 950/97) που αποσκοπούν στη διαμόρφωση συμπληρωματικού εισοδήματος της γεωργικής δραστηριότητας, περιφερειακές ενέργειες(Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα/ Π.Ε.Π 1994-1999) και πιλοτικές ενέργειες τοπικής ανάπτυξης[Κοινοτικές Πρωτοβουλίες LEADER I (1991-1993), LEADER II (1994-1999)], LEADER+(2000-2006) και Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου-Ο.Π.Α.Α.Χ (2000-2006). Πρέπει να αναφερθεί και η ύπαρξη σειράς αγροτουριστικών πιλοτικών δράσεων στην Ελλάδα, που έχουν ενισχυθεί από Κοινοτικές Πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και προώθηση της απασχόλησης όπως YOUTHSTART, NOW, HORIZON, INTEGRA, LEDA, INTERG.

¹⁵ ΠΗΓΗ: Ανθοπούλου Θ, Ιακωβίδου Ο, Κουτσούρης Α, Σπιλάνης Ι. (1998). Χωρικές και Αναπτυξιακές Διαστάσεις του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα. Πρακτικά: 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, "Ανασυγκρότηση του Αγροτικού χώρου".

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει επίσημος φορέας σχεδιασμού και προγραμματισμού, αν και πολλοί διαφορετικοί φορείς εμπλέκονται στις αγροτουριστικές δραστηριότητες όπως:

- Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ)
- Υπουργείο Ανάπτυξης
- Υπουργείο Γεωργίας
- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης(δήμοι και κοινότητες)
- Αγροτικοί και Αστικοί Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί
- Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος(Α.Τ.Ε)

Τέλος έχει αναπτυχθεί σειρά αγροτουριστικών πρωτοβουλιών, φορέων της δημόσιας διοίκησης όπως της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, του Ελληνικού Οργανισμού Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Χειροτεχνίας (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ), της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και του συνεταιριστικού χώρου όπως της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ). Αξιόλογη είναι και η προσπάθεια του Συνδέσμου Επαγγελματικών Ειδικών Μορφών Τουρισμού, ο οποίος ιδρύθηκε το 1999 και εκπροσωπεί επιχειρήσεις και επαγγελματίες που ασχολούνται ενεργά με την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού όπως είναι ο αγροτουρισμός, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και την καταγραφή προβλημάτων σε παραμεθόριες περιοχές.

2.2 Προβλήματα και αδυναμίες

Κατά την εφαρμογή των αγροτουριστικών προγραμμάτων¹⁶ παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα και αδυναμίες τόσο από τη μεριά των αρμόδιων φορέων όσο και από τη μεριά των επενδυτών, αλλά και άλλων παραγόντων.

Όσον αφορά τους αρμόδιους φορείς, η έλλειψη εμπειρίας και υποδομής είχε σαν αποτέλεσμα να γίνουν λάθη διαχείρισης στα προγράμματα. Έτσι, η έλλειψη έμπειρου, καταρτισμένου αλλά και ενημερωμένου προσωπικού των αρμόδιων φορέων σε θέματα αγροτουρισμού αλλά και ειδικού επιστημονικού προσωπικού, είχε σαν συνέπεια την ανεπαρκή ενημέρωση των ενδιαφερόμενων οι οποίοι δεν κατανοούν τους σκοπούς του προγράμματος και εγκαταλείπουν την ιδέα της αγροτουριστικής επένδυσης.

Οι επενδυτές από την άλλη πλευρά, με κύριο στόχο την ενίσχυση του εισοδήματός τους, προβλέπουν πολλές φορές τις απαιτούμενες προδιαγραφές για τα καταλύματα, με αποτέλεσμα η ποιότητα φιλοξενίας και διατροφής να μην είναι η επιθυμητή. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι η πιο συνηθισμένη επενδυτική επιλογή είναι τα αγροτουριστικά καταλύματα, με συνέπεια να περιορίζονται οι επενδύσεις σε άλλες αγροτουριστικές δραστηριότητες. Οι αδυναμίες των επενδυτών συνδέονται με την έλλειψη

¹⁶ ΠΗΓΗ: Κουτσούρης, Α. (1998). "Αγροτουρισμός". Ανακοίνωση στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Ι.Α., Θεσσαλονίκη 28-30/8/1998.

εμπειρίας και επιχειρηματικών ικανοτήτων, καθώς και αδυναμία ορισμένων επενδυτών να καλύψουν την ίδια συμμετοχή λόγω του χαμηλού εισοδήματος.

Ένας άλλος παράγοντας που δημιουργεί προβλήματα στην εφαρμογή των αγροτουριστικών προγραμμάτων¹⁷, είναι η ιδιομορφία των αγροτικών περιοχών. Οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας είναι απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα και την πληροφόρηση, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η εφαρμογή των αγροτουριστικών δράσεων. Το τελευταίο, σε συνδυασμό με την έλλειψη έργων υποδομής, δυσκολεύει την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Ένα άλλο σύνηθες χαρακτηριστικό των περιοχών αυτών, είναι η έλλειψη ενεργού αγροτικού πληθυσμού, δηλαδή πληθυσμού νεαρών ηλικιών που να ασχολείται με τη γεωργία και να πραγματοποιεί καινοτόμες ιδέες όπως η επένδυση σε αγροτουριστικές δραστηριότητες.

Επίσης, μέσα από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και Πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της ορεινής και μειονεκτικής υπαίθρου, δημιουργήθηκε στον Ελλαδικό χώρο μία πλειάδα "αγροτουριστικών" καταλυμάτων, συγκεντρωμένα στις παραθαλάσσιες ζώνες ή διάσπαρτα στο χώρο, ασύνδετα συνήθως με τη γεωργική παραγωγή και το τοπικό αγροτικό στοιχείο γενικότερα, ενώ αγνοήθηκε πλήρως η πλευρά της τουριστικής ζήτησης. (Κουτσούρης, 1998)

2.3 Φορείς Αγροτουριστικής Ενημέρωσης

Η ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού και γενικότερα των ενδιαφερόμενων στην Ελληνική ύπαιθρο γίνεται συνήθως με τους εξής τρόπους¹⁸:

- Από τους γεωπόνους των Νομαρχιακών και Τοπικών Αυτοδιοικήσεων των επιμέρους περιοχών, κατά τη διάρκεια σεμιναρίων κατάρτισης και εκδηλώσεων.
- Με προσωπικές μεταβάσεις και συναντήσεις των ενδιαφερομένων με τους αρμόδιους φορείς.
- Από τον τύπο, τοπικό και ευρύτερης κάλυψης (συνήθως εφημερίδες, περιοδικά κλασικού ενδιαφέροντος).
- Από τα λοιπά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (τοπική ή περιφερειακή τηλεόραση και ραδιόφωνο).
- Από τα ενημερωτικά φυλλάδια διάφορων φορέων, όπως Υπουργείο Γεωργίας, Αναπτυξιακών Εταιριών, Περιφερειών.

¹⁷ ΠΗΓΗ: Κουτσούρης, Α. (1998). "Αγροτουρισμός". Ανακοίνωση στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Ι.Α., Θεσσαλονίκη 28-30/8/1998.

¹⁸ ΠΗΓΗ: www.in.gr

2.4 Φορείς υλοποίησης και θεσμικό πλαίσιο στήριξης των Αγροτουριστικών Προγραμμάτων

Φορείς υλοποίησης των Αγροτουριστικών Προγραμμάτων

Ο σχεδιασμός και η οργάνωση της εφαρμογής αγροτουριστικών δραστηριοτήτων σε εθνικό επίπεδο, μπορούν συνοπτικά να γίνουν μέσα από δύο διαδικασίες:

1. Τη συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων σε ένα κεντρικό φορέα, ο οποίος θα έχει την ευθύνη της χάραξης της εθνικής και περιφερειακής πολιτικής σχετικά με τον αγροτουρισμό και τον έλεγχο της εφαρμογής των προγραμμάτων. Παράλληλα ο φορέας θα έχει την αρμοδιότητα για τα ζητήματα ενθάρρυνσης, προβολής και προώθησης του αγροτουρισμού. Οι επιμέρους τοπικοί φορείς θα υπάγονται στον κεντρικό φορέα και θα έχουν την ευθύνη της συγκέντρωσης πληροφοριών και ενημέρωσης του κεντρικού φορέα σε ζητήματα αγροτουριστικού ενδιαφέροντος, ενώ παράλληλα θα προωθούν και θα στηρίζουν τα αγροτουριστικά προγράμματα που σχεδιάζονται για την περιοχή.

2. Τη διάσπαση των αρμοδιοτήτων σε διάφορους φορείς¹⁹. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, ο σχεδιασμός και οι αποφάσεις για την ανάπτυξη των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων λαμβάνονται από διάφορες κεντρικές υπηρεσίες με ανάλογες υπευθυνότητες. Ο ιδιώτης ή η τοπική αρχή ή ο συλλογικός φορέας που επιθυμεί να αναπτύξει αγροτουριστικές δραστηριότητες με δική του πρωτοβουλία απευθύνεται σε κάποια ή κάποιες από τις αντίστοιχες υπηρεσίες.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα (2.1 Ιστορική Εξέλιξη), στην Ελλάδα δεν υπάρχει επίσημος φορέας σχεδιασμού προγραμματισμού του αγροτουρισμού δηλαδή, εντάσσεται στην δεύτερη περίπτωση, όπου οι αρμοδιότητες για την εφαρμογή των προγραμμάτων κατανέμονται σε διάφορους φορείς. Οι φορείς στην Ελλάδα που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την προώθηση των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων είναι:

• Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ)

Ο Ε.Ο.Τ αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου και λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Ανάπτυξης. Οι βασικότεροι στόχοι του είναι i) η αναβάθμιση της τουριστικής ζήτησης αφού πρώτα βελτιωθεί η υπάρχουσα τουριστική υποδομή ii) η βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και η υποστήριξη νέων μορφών τουρισμού.

¹⁹ ΠΗΓΗ: www.in.gr

- Το Υπουργείο Γεωργίας

Το Υπουργείο Γεωργίας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους φορείς, αφού ο μεγαλύτερος όγκος χρηματοδότησης αγροτουριστικών επενδύσεων γίνεται μέσω των πόρων που διαχειρίζεται. Ο ρόλος του Υπουργείου Γεωργίας είναι να συμβουλεύει τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών για τις διάφορες αγροτουριστικές δραστηριότητες, να υποστηρίζει ιδιωτικές πρωτοβουλίες για ίδρυση και λειτουργία αγροτουριστικών μονάδων και να προωθεί τον αγροτουρισμό ως συμπληρωματική δράση για την επίλυση της υποαπασχόλησης και του χαμηλού οικογενειακού εισοδήματος.

- Η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας (Α.Τ.Ε)

Η Α.Τ.Ε με κάποιες προϋποθέσεις χορηγεί χαμηλότοκα δάνεια για αγροτουριστικές επενδύσεις.

- Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ)

Η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ αποτελεί τον κορυφαίο οργανωτικό συνεταιριστικό φορέα ανάπτυξης αγροτουριστικών συνεταιρισμών, μέσω του οποίου οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί εντάσσονται στο συνολικό αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα της Ελλάδας.

- Η Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι)

Η Γ.Γ.Ι προωθεί την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και υποστηρίζει τους αγροτουριστικούς γυναικείους συνεταιρισμούς, καθώς και τον κοινωνικό ρόλο των γυναικών της υπαίθρου.

- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης²⁰

Η περίπτωση αυτή αφορά τους δήμους και τις κοινότητες, οι οποίοι μέσω των αναπτυξιακών τους εταιρειών, μπορούν να αναλαμβάνουν επιχειρηματικές δραστηριότητες αγροτουρισμού σε τοπικό επίπεδο.

- Αγροτικοί και Αστικοί Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί

Χαρακτηριστικό αυτών των συνεταιρισμών είναι ότι έχουν κυρίως οργανωθεί και αναπτυχθεί από γυναίκες και σκοπός τους είναι η ίδρυση και λειτουργία αγροτουριστικών μονάδων και καταλυμάτων και λοιπές υποστηρικτικές αγροτουριστικές εργασίες.

- Δημόσιος Τομέας

Στην περίπτωση αυτή, περιλαμβάνεται το κράτος και άλλοι δημόσιοι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται σε αγροτουριστικές δραστηριότητες.

- Ιδιωτικός Τομέας

Ο ιδιωτικός τομέας αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης του αγροτουρισμού και δραστηριοποιείται στην εκμετάλλευση μικρών ξενώνων, κατασκηνώσεων, καταλυμάτων, εργαστηρίων παραγωγής έργων αγροτικής παράδοσης και λαϊκής τέχνης, κέντρων χειμερινού τουρισμού.

²⁰ ΠΗΓΗ: www.in.gr

Θεσμικό πλαίσιο στήριξης των Αγροτουριστικών Προγραμμάτων

Οι Κανονισμοί 950/97, 1257/99, τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π), η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER και τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (Ο.Π.Α.Α.Χ), αποτελούν το κύριο θεσμικό πλαίσιο²¹ στήριξης αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

• Κανονισμός 950/97

Τα μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων, διατυπώνονται αρχικά στον Κανονισμό 797/85, ο οποίος τροποποιήθηκε στον 2328/91 και πήρε την τελική του μορφή το Μάιο του 1997 στον Κανονισμό 950/97. Ο Κανονισμός αυτός παρέχει οικονομικές ενισχύσεις για επενδύσεις αγροτουρισμού-αγροβιοτεχνίας, με σκοπό τη βελτίωση του εισοδήματος της γεωργικής οικογένειας αλλά και τη γενικότερη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. Οι επενδύσεις πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της γεωργικής εκμετάλλευσης και αναφέρονται σε δραστηριότητες συμπληρωματικές της γεωργικής δραστηριότητας.

• Κανονισμός 1257/99

Ο Κανονισμός θεσπίζει το πλαίσιο της κοινοτικής στήριξης για την αειφόρο ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον Κανονισμό αυτόν καταρτίστηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας για την περίοδο 2000-2006. Οι στόχοι του Κανονισμού είναι i) η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος ii) η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητα της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία iii) η διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου.

• Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π)

Πρόκειται για προγράμματα που περιλαμβάνουν ενέργειες "αγροτουρισμού-αγροβιοτεχνίας και παράλληλων δράσεων", με σκοπό την αγροτική ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας και εντάσσεται στο πλαίσιο της Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα στο Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης με χρονική διάρκεια υλοποίησης 1994-1999. Τα Π.Ε.Π για την Ελλάδα είναι δεκατρία όσες και οι περιφέρειες της και έχουν σαν στόχο την ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας, ιδίως των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. Ο προγραμματισμός της υλοποίησης αυτών των ενεργειών γίνεται από τις Γενικές Γραμματείες των Περιφερειών. Στη συνέχεια, βάσει αυτού του

²¹ ΠΗΓΗ: Υπουργείο Γεωργίας. (2004). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER+.

προγραμματισμού, οι τοπικοί φορείς (Δήμοι, Κοινότητες, Αγροτικοί Συνεταιρισμοί) των περιοχών ενδιαφέροντος συντάσσουν ένα Σχέδιο Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης της περιοχής τους. Το Σχέδιο αυτό περιλαμβάνει: i) περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής (κοινωνική, οικονομική, υποδομή-ελλείψεις, φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά) ii) στόχους του προγράμματος και iii) προτεινόμενες δραστηριότητες και πιθανούς δικαιούχους των οικονομικών ενισχύσεων. Αφού ολοκληρωθούν τα Σχέδια από τους Τοπικούς Φορείς, κατατίθενται στις οικείες Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης και στη συνέχεια εγκρίνονται από τη Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας.

- Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER²²

Στόχος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER είναι η ενθάρρυνση καινοτόμων πρωτοβουλιών για αγροτική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο. Έτσι υποστηρίζονται αγροτικές δραστηριότητες τοπικών ομάδων, και ιδιωτών. Επίσης προωθείται η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε και η ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών, εμπειριών και καλών πρακτικών μέσω του Ευρωπαϊκού Αγροτικού Δικτύου Ανάπτυξης, που ανέπτυξε η ίδια η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε ως LEADER I (1991-1993) συνέχισε ως LEADER II (1994-1999) και σήμερα έχουμε το LEADER+(2000-2006).

- Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (Ο.Π.Α.Α.Χ)

Τα Ο.Π.Α.Α.Χ εντάσσονται στο Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης με χρονική διάρκεια 2000-2006. Τα προγράμματα²³ αυτά αποτελούν μία καινοτόμο προσέγγιση για την αγροτική ανάπτυξη και περιλαμβάνουν μία σειρά μέτρων, τα περισσότερα των οποίων βασίζονται στο Άρθρο 33 του Κανονισμού 1257/99, τα οποία εφαρμόζονται σε επιλεγμένες ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας.

²² ΠΗΓΗ: Υπουργείο Γεωργίας. (2004). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER+.

²³ ΠΗΓΗ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οδηγός των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών 1994-1999

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η επιτυχής ανάπτυξη της αγροτουριστικής δραστηριότητας από μία οικογένεια, απαιτεί τη συμβολή και την ενασχόληση όλων των μελών της. Μετά τον αρχηγό της οικογένειας, κεντρικό ρόλο έχει η γυναίκα συμπεριλαμβανομένων των ιδιοτήτων της ως μητέρας και εργαζόμενης.

Η αγροτουριστική δραστηριότητα²⁴, συνέβαλλε στην ενδυνάμωση του ρόλου των γυναικών, διότι ήταν πλέον ενεργά μέλη στην αγροτική οικογένεια και είχαν μία μερίδα στην επαύξηση του οικογενειακού εισοδήματος. Η απασχόληση εκτός σπιτιού, δημιούργησε ανάγκες για υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο της γυναίκας, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η εξουσία της στις οικογενειακές αποφάσεις και στην ανατροφή των παιδιών. Η συμμετοχή των γυναικών στον αγροτουρισμό είναι ουσιαστική, αφού είναι αυτές που διευθύνουν την τουριστική δραστηριότητα, εφόσον ο αρχηγός της οικογένειας διατηρεί την αγροτική απασχόληση.

Οι γυναίκες της υπαίθρου και κυρίως των μειονεκτικών περιοχών, πρέπει να έχουν τα αναγκαία ερεθίσματα για την δραστηριοποίηση, την οργάνωση και την επιτυχία των προγραμμάτων του αγροτουρισμού. Η έμφαση που δίνεται στη συμμετοχή της γυναίκας στην αγροτουριστική δραστηριότητα, στηρίζεται στο ότι η ίδια η φύση της ταιριάζει με τη λειτουργία αυτού του είδους τουρισμού. Δηλαδή χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα για την επιτυχία του αγροτουρισμού όπως φιλοξενία, ευαισθησία, φροντίδα, επικοινωνία, καθαριότητα, επιχειρηματικότητα και ευρηματικότητα έχουν μεγαλύτερη απήχηση στο γυναικείο πνεύμα. Επίσης, με τον αγροτουρισμό συνδέεται άμεσα ο τομέας της παρασκευής μεταποιημένων προϊόντων της εκμετάλλευσης και η κατασκευή ειδών λαϊκής τέχνης, αφού τα προϊόντα αυτά μπορούν να διοχετευτούν στην αγορά εκ μέρους του.

Οι παραπάνω δραστηριότητες αποτελούν μία σημαντική επαγγελματική διέξοδο για τις γυναίκες της υπαίθρου, δεδομένου ότι ο εκσυγχρονισμός της γεωργικής παραγωγής και η αναδιάταξη των εργασιακών σχέσεων στη γεωργία προκάλεσαν τη συρρίκνωση του εύρους των παραδοσιακών εργασιών με αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση του ρόλου της γυναίκας στον τομέα της παραγωγής. Η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την ασθενή

²⁴ ΠΗΓΗ: Κουτσού, Σ. (2000). Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί: Δυσκολίες διασύνδεσης τους με την τοπική ανάπτυξη. Πρακτικά: 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, "Αναζητώντας το αύριο της Ελληνικής Γεωργίας".

οργάνωση των εξωγεωργικών δραστηριοτήτων, είχε ως συνέπεια την απώλεια της επαγγελματικής ταυτότητας της γυναίκας της υπαίθρου.

Η ιστορία των γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών²⁵ ξεκίνησε στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του '80. Με αφορμή την ευαισθητοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ζητήματα ισότητας των δύο φύλων στον αγροτικό χώρο, έγινε μία προσπάθεια ενεργοποίησης των γυναικών της υπαίθρου με σκοπό τη δημιουργία μικρών επιχειρήσεων. Έτσι, με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Γ.Γ.Ι) συστάθηκαν το 1984 οι πρώτοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.

Ο πρωταρχικός ρόλος της Γ.Γ.Ι ήταν οι γυναίκες μέλη των αγροτουριστικών συνεταιρισμών να αποκτήσουν κοινωνική και οικονομική αυτοδυναμία και όχι τόσο η δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος στην αγροτική εκμετάλλευση, που αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο του αγροτουρισμού. Ειδικότερα η πρωτοβουλία της Γ.Γ.Ι για την προώθηση αποκλειστικά γυναικείων συνεταιρισμών στηρίχθηκε στις εξής διαπιστώσεις:

- Η συμμετοχή των γυναικών του αγροτικού χώρου στους θεσμούς της κοινωνικής οικονομίας, είναι περιορισμένη.
- Οι γυναίκες συμμετέχουν ευκολότερα σε γυναικείους συνεταιρισμούς από ότι σε μεικτούς.
- Οι γυναίκες στερούνται προσωπικού εισοδήματος, παρά το γεγονός ότι συμμετέχουν στις γεωργικές εργασίες σε μεγάλο βαθμό.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, πολλοί κρατικοί φορείς όπως το Υπουργείο Γεωργίας, η ΠΑΣΕΓΕΣ, η ΑΤΕ αλλά και ιδιωτικοί, αξιοποίησαν τα κοινοτικά προγράμματα για την κινητοποίηση και ενθάρρυνση του γυναικείου πληθυσμού της υπαίθρου, με σκοπό τη σύσταση συνεταιρισμών τόσο αμιγώς αγροτουριστικών, όσο και αγροβιοτεχνικών, ειδικευμένων στην παραγωγή μιας μεγάλης ποικιλίας παραδοσιακών πολιτισμικών προϊόντων. Όμως στις περισσότερες περιπτώσεις η προσπάθεια των φορέων αυτών περιορίζεται στα σεμινάρια κατάρτισης των γυναικών, χωρίς καμία παραπέρα στήριξη και προώθηση.

Όσοι συνεταιρισμοί κατάφεραν να λειτουργήσουν και να αναπτυχθούν είναι γιατί συνετέλεσαν οι παρακάτω παράγοντες:

- Είτε η ύπαρξη ενός πυρήνα γυναικών, ιδιαίτερα δραστήριου με ηγετικές ικανότητες.
- Είτε η ύπαρξη ενός τοπικού φορέα που ενθάρρυνε και στήριξε ουσιαστικά την προσπάθεια των γυναικών.

Όπως προαναφέρθηκε, οι πρώτοι συνεταιρισμοί (1984-1987) συστάθηκαν με πρωτοβουλία της Γ.Γ.Ι. Παρατηρείται μία στασιμότητα από το 1987 ως τα

²⁵ ΠΗΓΗ: Κουτσού, Σ. (2000). Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί: Δυσκολίες διασύνδεσης τους με την τοπική ανάπτυξη. Πρακτικά: 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, "Αναζητώντας το αύριο της Ελληνικής Γεωργίας".

τέλη της δεκαετίας του 1990. Στη συνέχεια, από το 1999 και για τα τρία επόμενα χρόνια παρατηρείται μία έξαρση στη σύσταση νέων συνεταιρισμών, η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο σε κοινοτικά προγράμματα επιδοτήσεων, που αφορούν τόσο την κατάρτιση, όσο και την επιδότηση επενδυτικών δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών. Επίσης θεσπίζονται και εθνικά προγράμματα, τα οποία επιδοτούν νέους επιχειρηματίες (μέσω ΟΑΕΔ). Σίγουρα όμως οφείλεται και στη διάχυση στο γυναικείο αγροτικό πληθυσμό των ωφελειών που προκύπτουν από τη σύσταση συνεταιρισμών με δραστηριότητες στον αγροτουρισμό και την αγροβιοτεχνία.

Ένα σημαντικό εμπόδιο για τη σύσταση συνεταιρισμών²⁶ μέχρι το 2000 ήταν ο νόμος περί συνεταιρισμών, σύμφωνα με τον οποίο ο ελάχιστος αριθμός μελών ήταν τα 20 μέλη. Ωστόσο, σε πολλές αγροτικές περιοχές είναι δύσκολο να συγκεντρωθεί αυτός ο αριθμός, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η σύσταση συνεταιρισμού. Ο νέος νόμος επιτρέπει ως κατώτερο αριθμό μελών τα 7 μέλη, γεγονός που αναμένεται να ευνοήσει τη σύσταση πολλών νέων συνεταιρισμών.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί διακρίνονται σε:

- Χρηματοδοτικά προβλήματα.
- Ελλείψεις γνώσεων σε τεχνικά θέματα και ανεπαρκής δομή οργάνωσης, διοίκησης και προβολής των συνεταιρισμών.
- Ενδογενείς διαπροσωπικές συγκρούσεις.

Είναι φανερό, ότι οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να ξεπεράσουν από μόνοι τους αυτά τα προβλήματα, γι αυτό είναι απαραίτητη η σύσταση ενός φορέα ο οποίος αφενός θα έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και αφετέρου θα αποτελεί μηχανισμό διαρκούς και συστηματικής ηθικής υποστήριξης και εμφύχωσης των γυναικών. Ο φορέας αυτός θα πρέπει να προέλθει από τους ίδιους τους συνεταιρισμούς και να ελέγχεται από αυτούς. Οι αρμοδιότητες του θα μπορούσαν να είναι οι παρακάτω:

- Η οργάνωση κοινής διαφημιστικής καμπάνιας με σκοπό την προβολή των προϊόντων και υπηρεσιών όλων των συνεταιρισμών έξω από την τοπική εμβέλεια του καθενός.

- Η αναζήτηση νέων αγορών, τόσο εθνικών όσο και διεθνών.

- Η δημιουργία συστήματος διανομής και διάθεσης προϊόντων.

- Η κατάρτιση των μελών σε θέματα που αφορούν την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών, την τυποποίηση, τη συσκευασία, την οργάνωση, τη διαχείριση.

- Η συνεχής επιμόρφωση ενός βασικού 'πυρήνα γυναικών', ο οποίος θα μπορούσε να παίξει το ρόλο του 'τοπικού ηγέτη'.

²⁶ ΠΗΓΗ: Ιακωβίδου Ο., 1992, Ο ρόλος των γυναικείων συνεταιρισμών στην προώθηση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, περιοδικό Συνεταιριστική πορεία, τεύχος 27, Αθήνα

- Η αποκατάσταση επαφής μεταξύ των συνεταιρισμών αλλά και με ομοειδείς του στο εξωτερικό, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας.
- Η ηθική υποστήριξη και εμπύχωση των γυναικών, κυρίως όταν ανακύπτουν προβλήματα αντιθέσεων και συγκρούσεων μεταξύ τους.
- Η ανάδειξη και κωδικοποίηση 'προτύπων καλής πρακτικής', που θα χρησιμεύσουν τόσο στους συνεταιρισμούς που ήδη λειτουργούν, όσο και στους υπό σύσταση.
- Η διάχυση των πλεονεκτημάτων των γυναικείων συνεταιρισμών στην ευρύτερη κοινωνία με σκοπό την καλύτερη αποδοχή αυτών των πρωτοβουλιών από τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και την ενθάρρυνση και άλλων γυναικών να προχωρήσουν σε παρόμοιες πρωτοβουλίες.
- Η έρευνα για νέες περιοχές όπου μπορούν να επεκταθούν προγράμματα γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών.

3.1 Αγροτουρισμός και παραδοσιακά προϊόντα

Πόλο έλξης των τουριστών στις αγροτουριστικές περιοχές αποτελούν τα τοπικά παραγόμενα προϊόντα²⁷, τα οποία διατίθενται στους επισκέπτες κατά τη διάρκεια διαμονής τους στα καταλύματα και συνήθως είναι προϊόντα βιοτεχνίας, χειροτεχνίας, οικοτεχνίας ή άλλα προϊόντα τοπικής παραγωγής και τρόφιμα.

Πιο συγκεκριμένα τα τουριστικά προϊόντα στον αγροτικό χώρο συνδέονται με την παράδοση της χώρας και μπορεί να είναι:

- Τοπικά παραγόμενα προϊόντα, όπως φρούτα, λαχανικά, κρέατα, ψάρια, γαλακτομικά είδη.
- Τοπικά επεξεργασμένα προϊόντα, όπως χυλοπίτες, τραχανάς, πίτες, τυριά, μαρμελάδες, μέλι, γλυκά, κρασιά ή ξηροί καρποί.
- Τοπικά προϊόντα χειροτεχνίας και οικοτεχνίας, όπως υφαντά, κεραμικά, είδη καλαθοπλεκτικής, ξυλόγλυπτα ή κοσμήματα.

Επίσης, τουριστικά προϊόντα μπορούν να θεωρηθούν κι αυτά που συνδέονται με την ψυχαγωγική δραστηριότητα των επισκεπτών, όπως αγροτουριστικές γιορτές, συναντήσεις, παζάρια ή μουσεία με στοιχεία της εξέλιξης της αγροτικής ζωής που επισκέπτονται οι τουρίστες, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα τη ζωή ενός τόπου.

²⁷ ΠΗΓΗ: www.agrotourism.gr

3.2 Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού

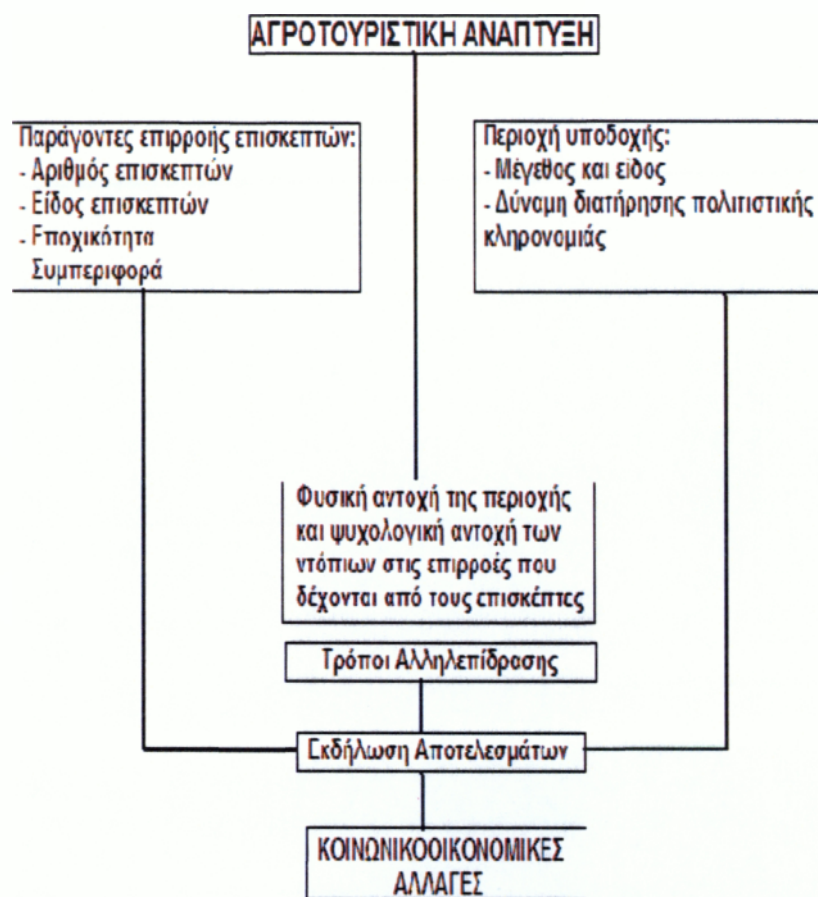
Η θετική επίδραση του αγροτουρισμού²⁸ δεν περιορίζεται μόνο στην ενίσχυση του εισοδήματος και της απασχόλησης των αγροτικών οικογενειών, αλλά συμβάλλει στη γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής. Με αφορμή την καλύτερη και ευκολότερη εξυπηρέτηση των τουριστών, γίνονται σημαντικά έργα υποδομής, όπως δρόμοι και γέφυρες που τελικά χρησιμοποιούνται επί το πλείστον από τον τοπικό πληθυσμό. Η οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής, αποτελεί επίσης πόλο έλξης διάφορων επενδυτών οι οποίοι δημιουργούν καινούργιες επιχειρήσεις, οι οποίες επιφέρουν νέες θέσεις εργασίας στην τοπική κοινωνία. Τέλος, σε αντίθεση με το μαζικό τουρισμό, η ανάπτυξη που επιφέρει ο αγροτουρισμός είναι σύμφωνη με τους νόμους της αειφορίας και τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες της περιοχής.

Το μέγεθος των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων που δέχεται κάποια περιοχή λόγω της ανάπτυξης του αγροτουρισμού, οφείλεται στους παρακάτω παράγοντες:

- Τον αριθμό και το είδος των επισκεπτών.
- Το στάδιο της αγροτουριστικής ανάπτυξης.
- Τη διαφορά της οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ επισκεπτών και ντόπιων.
- Τη διαφορά της κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης μεταξύ επισκεπτών και ντόπιων.
- Το φυσικό μέγεθος της αγροτουριστικής περιοχής που προσδιορίζει πόσους επισκέπτες μπορεί να φιλοξενήσει.
- Το βαθμό ιδιοκτησίας από τους ντόπιους των αγροτουριστικών καταλυμάτων και των σχετικών δραστηριοτήτων.
- Την αντιμετώπιση και συνεισφορά των κρατικών και τοπικών φορέων.
- Τη γνώση της αξίας, τη θέληση και τη δύναμη των ντόπιων να διατηρήσουν τα πολιτιστικά και παραδοσιακά ήθη και έθιμα της περιοχής τους.
- Την ομοιογένεια και τους δεσμούς που χαρακτηρίζουν την περιοχή φιλοξενίας.
- Τη δυνατότητα πρόσβασης στην περιοχή φιλοξενίας.
- Τις πολιτικές και τα μέτρα που ακολουθούνται για την ανάπτυξη και διάχυση του αγροτουρισμού.

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα εμφανίζεται η διαδικασία της κοινωνικοοικονομικής αλλαγής λόγω της αγροτουριστικής ανάπτυξης.

²⁸ ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.(Αχρονολόγητο)
Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Πηγή: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων: Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη

Εκτός όμως από τις θετικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις υπάρχουν και κάποιες αρνητικές επιδράσεις οι οποίες συνοψίζονται παρακάτω:

- Η αυτόνομη ανάπτυξη του αγροτουρισμού χωρίς τον απαραίτητο έλεγχο και οργάνωση μπορεί να δημιουργήσει δυσμενείς συνέπειες στο φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον μιας χώρας.
- Οι πολυαπασχολούμενοι γεωργοί αποτελούν ένα ασθενές σύνολο στις αγροτικές κοινωνίες με αποτέλεσμα να γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τις δυνάμεις της αγοράς.
- Η τάση για αλλαγές στις κοινωνικές δομές της οικογένειας της ιεραρχίας και της κοινωνικής θέσης των κατοίκων των αγροτουριστικών περιοχών, μπορεί να δημιουργήσει έντονες συγκρούσεις μεταξύ παράδοσης και εκσυγχρονισμού.

3.3 Αγροτουρισμός και εκπαίδευση

Για μία οργανωμένη και υψηλής ποιότητας παροχή υπηρεσιών αγροτουρισμού χρειάζεται ορθά καταρτισμένο και εκπαιδευτικό ανθρώπινο δυναμικό. Έτσι, υπάρχουν κάποια επιμορφωτικά προγράμματα²⁹ που απευθύνονται στους αποφοίτους γυμνασίου και λυκείου, τους συνεταιρισμούς, τους νέους αγρότες αλλά και τους ενήλικες που επιθυμούν να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό. Όσοι τα παρακολουθούν, εκπαιδεύονται στον αγροτουρισμό, εντοπίζουν τα ενδιαφέροντά τους, ανακαλύπτουν τις δυνατότητές τους και διαμορφώνουν ιδέες για το ποιες δραστηριότητες μπορούν ή θέλουν να επιλέξουν και να αναπτύξουν. Με τον τρόπο αυτό, αφομοιώνουν ευκολότερα τις συμβουλές των ειδικών και προχωρούν με ασφαλέστερα βήματα στη δημιουργία και την ανάπτυξη μίας βιώσιμης αγροτουριστικής επιχείρησης. Οι φορείς στην Ελλάδα που παρέχουν αυτά τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι δραστηριότητες τους είναι οι παρακάτω:

1. Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και Απασχόλησης «ΔΗΜΗΤΡΑ», εποπτευόμενος από το Υπουργείο Γεωργίας.

Το πρόγραμμα βασίζεται:

- i) Στη σύγχρονη εκπαίδευση και κατάρτιση των αγροτών με κατεύθυνση τον αγροτουρισμό, ανάλογα με το μορφωτικό τους επίπεδο και την επαγγελματική τους εμπειρία.
- ii) Στη σύγχρονη εκπαίδευση και κατάρτιση υπόχρεων νέων αγροτών με κατεύθυνση τον αγροτουρισμό.
- iii) Σε βραχυχρόνια εκπαιδευτικά προγράμματα σε εξειδικευμένη θεματολογία σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς.

Ο στόχος του προγράμματος είναι:

- i) Η χορήγηση του Πράσινου Πιστοποιητικού και η πιστοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων στην κατεύθυνση του αγροτουρισμού.
- ii) Η μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων στους καταρτιζόμενους ώστε να οργανώσουν, να διαχειριστούν και να εργαστούν σε αγροτουριστικές μονάδες.

2. Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Το πρόγραμμα βασίζεται σε μία εξειδικευμένη μεταγυμνασιακή εκπαίδευση αγροτικού χαρακτήρα σε δύο κύκλους.

Ο στόχος του προγράμματος είναι οι απόφοιτοι να μπορούν να παρέχουν κάθε μορφής υπηρεσία αγροτουρισμού και να παρασκευάζουν αγροτικά προϊόντα σε επίπεδο οικοτεχνίας ή βιοτεχνίας. Επίσης να έχουν τη

²⁹ ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (Αχρονολόγητο) Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

δυνατότητα να εφαρμόζουν παραδοσιακές και οικολογικές μεθόδους καλλιέργειας φυτών και εκτροφής ζώων.

3. Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) υπό τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ).

Το πρόγραμμα βασίζεται σε μία επαγγελματική κατάρτιση αρχική ή και συμπληρωματική, διάρκειας έως και τεσσάρων εξαμήνων.

Ο στόχος του προγράμματος είναι οι καταρτιζόμενοι να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές) και δεξιότητες, για να εργαστούν ως εξειδικευμένα στελέχη και νέοι επιχειρηματίες στις σύγχρονες εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

4. Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης της Αμερικάνικης Γεωργικής Σχολής. Η σχολή αυτή είναι ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και το Υπουργείο Γεωργίας.

Το πρόγραμμα βασίζεται σε μία άτυπη κατάρτιση ευέλικτη, προσαρμοσμένη στις ανάγκες μιας μικρής ομάδας.

Ο στόχος του προγράμματος είναι οι καταρτιζόμενοι να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές) και δεξιότητες, για να εργαστούν ως εξειδικευμένα στελέχη και νέοι επιχειρηματίες στις σύγχρονες εναλλακτικές μορφές τουρισμού³⁰.

³⁰ ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (Αχρναλόγητο) Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Δεύτερη Ενότητα:
Η Ερευνητική Υπόθεση

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ

‘ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΓΗ’

4.1 Διευκρινίσεις στην μέθοδο και τους στόχους της προσέγγισης

Στην παρούσα έρευνα πρόκειται να μελετήσουμε το παράδειγμα του γυναικείου συνεταιρισμού ‘Αιτωλική Γη’. Με την έρευνα αυτή επιδιώκουμε να απαντήσουμε σε ερωτήματα όπως ποιοι ήταν οι λόγοι που ώθησαν τις γυναίκες-μέλη του συνεταιρισμού να μπουν στην αγορά εργασίας, ποια ήταν τα οφέλη των γυναικών-μελών του συνεταιρισμού από την δημιουργία του και την λειτουργία του, καθώς επίσης και ποια ήταν τα οφέλη της τοπικής αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας από τη λειτουργία του συγκεκριμένου συνεταιρισμού.

Η έρευνα είναι περιγραφική κατά το είδος και διεξήχθη σε δύο επίπεδα, αφενός με την σύνταξη και την μελέτη ερωτηματολογίων που κατατέθηκαν για συμπλήρωση από τα μέλη του συνεταιρισμού, αφετέρου με την συγκέντρωση πληροφοριών για τον αγροτουρισμό και για τους γυναικείους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς (πρώτη εμφάνιση στην Ελλάδα, λόγοι δημιουργίας, παράγοντες λειτουργίας, φορείς και κοινοτικά προγράμματα στήριξης). Κατά την διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας δόθηκε μεγάλη προσοχή στην σύνταξη και την διατύπωση των ερωτήσεων που περιελάμβανε το ερωτηματολόγιο, ώστε να είναι κατανοητές στους ανθρώπους που απευθύνονταν. Το δείγμα της έρευνας είναι οι 10 γυναίκες-μέλη του συνεταιρισμού.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι να κατανοήσουμε αφενός μεν τους λόγους που ωθούν κάποιες γυναίκες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας αφετέρου δε τα οφέλη που μπορεί να έχει η δημιουργία ενός τέτοιου συνεταιρισμού τόσο για το κάθε μέλος του, όσο και για την τοπική και ευρύτερη κοινωνία. Επίσης, μέσω των απαντήσεων που μας έδωσαν οι γυναίκες μέλη του συνεταιρισμού μέσω του ερωτηματολογίου μπορούμε να κατανοήσουμε τις εντυπώσεις κάθε γυναίκας για την λειτουργία του συνεταιρισμού (αν, δηλαδή, είναι ευχαριστημένες ή όχι), καθώς επίσης και τις σκέψεις και τα μελλοντικά τους σχέδια για την λειτουργία της επιχείρησής τους.

Αξίζει να σημειωθεί πως στην επίτευξη των στόχου της έρευνας συνέβαλλαν τα μέγιστα οι πληροφορίες που μας έδωσε η πρόεδρος του συνεταιρισμού σχετικά με τον ρόλο της κάθε γυναίκας, την υλικοτεχνική υποδομή, τις πωλήσεις και τον τρόπο επικοινωνίας του κοινού.

4.2 Ο Γυναικείος Συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη' ως ερευνητικό αντικείμενο

Ο Γυναικείος Συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη' ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 2008 στον Δήμο Θέρμου του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Σύμφωνα με μαρτυρίες των μελών του συνεταιρισμού η δημιουργία του υπήρχε σαν ιδέα του τότε αντιδημάρχου Ιωάννη Αντωνόπουλου. Υλοποιήθηκε όταν διοργανώθηκε ένα σεμινάριο τυποποίησης προϊόντων. Σε αυτό το σεμινάριο συμμετείχαν αρκετές γυναίκες από το Δήμο Θέρμου.

Ο συνεταιρισμός αριθμεί συνολικά 12 μέλη εκ των οποίων 10 είναι ενεργά μέλη και 2 ανενεργά. Αρχικά τα μέλη του συνεταιρισμού ήταν 14. Στην πορεία όμως δύο από τα μέλη αποχώρησαν.

Οι λόγοι δημιουργίας του συνεταιρισμού ήταν αρκετοί, όπως μας ανέφεραν κάποια από τα μέλη του. Ορισμένοι από αυτούς ήταν η ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος, η ανάδειξη των τοπικών προϊόντων και κατ' επέκταση η ανάδειξη και η διαφήμιση του τόπου τους. Οι συνταγές των προϊόντων είναι παραδοσιακές από γιαγιάδες και μαμάδες, ενώ χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχουν συντηρητικά σε κανένα από τα προϊόντα του συνεταιρισμού. Σύμφωνα με τη μαρτυρία μέλους του συνεταιρισμού, το αντικείμενο παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και όλα τα μέλη του έχουν καταξιωθεί τόσο στην τοπική όσο και στην ευρύτερη κοινωνία του νομού.

Μέσα στο συνεταιρισμό ο ρόλος της κάθε γυναίκας είναι ίδιος με της άλλης καθώς κάθε γυναίκα δουλεύει 2 φορές την εβδομάδα. Μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις, όταν κάποια παραγγελία το απαιτεί αυξάνεται ο αριθμός των γυναικών της βάρδιας, με αποτέλεσμα κάποιες γυναίκες να δουλεύουν παραπάνω από δύο φορές της εβδομάδα. Ο συνεταιρισμός έχει διοικητικό συμβούλιο, πρόεδρο, αντιπρόεδρο, ταμιά, γραμματέα και απλά μέλη.

Όσον αφορά τις πωλήσεις, οι γυναίκες του συνεταιρισμού μας πληροφόρησαν ότι το καλοκαίρι κυρίως του παραθερισμού των επισκεπτών-εκδρομέων που έρχονται στο Θέρμο ο αριθμός των πωλήσεων είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο αριθμό πωλήσεων τους χειμερινούς μήνες. Η παραγωγή εξαρτάται κατά κύριο λόγο από το προϊόν και την ζήτησή του. Τους καλοκαιρινούς μήνες παράγεται το γλυκό σταφύλι, βερίκοκο και μελιτζανάκι, ενώ τον χειμώνα παράγεται η φράππα, το περγαμόντο και το νεράντζι.

Αναφορικά με την υλικοτεχνική υποδομή του συνεταιρισμού, από την επίσκεψη και ξενάγησή μας είμαστε σε θέση να αναφέρουμε ότι διαθέτει ψυγείο, κουζίνα, διάφορα μίξερ και καταψύκτη. Διαθέτει επίσης πολλές κατσαρόλες, κουτάλες, ταψιά, βαζάκια και γυάλινα μπουκαλάκια σε διάφορα μεγέθη και σχέδια, μετρητές για σάκχαρα και μία πτυιάδα για το τρίψιμο του τραχανά. Το κατάστημα είναι κατά κύριο λόγο εργαστήριο, ενώ διαθέτει και ένα μικρό χώρο για την έκθεση των προϊόντων.

Ο συνεταιρισμός, όπως μας ανέφεραν χαρακτηριστικά τα μέλη του, δεν χρηματοδοτείται από κανένα φορέα και από κανένα πρόγραμμα. Οι γυναίκες-μέλη του συνεταιρισμού ξεκίνησαν και συνεχίζουν με δικά τους κεφάλαια.

Οι γυναίκες του συνεταιρισμού προκειμένου να γνωστοποιήσουν την επιχείρησή τους και εκτός των ορίων του Νομού έχουν εκτυπώσει δικά τους διαφημιστικά φυλλάδια τα οποία διανέμουν στους πελάτες τους και στις εκθέσεις που συμμετέχουν. Χαρακτηριστικά μας ανέφεραν ότι έχουν πάρει μέρος στην διεθνή έκθεση Θεσσαλονίκης, στο Business Show στο Αγρίνιο μαζί με το περίπτερο της Νομαρχίας και σε έκθεση που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα. Επίσης, λαμβάνουν μέρος και σε τοπικές εκδηλώσεις(πανηγύρια, κ.α.). Πέραν όμως των διαφημιστικών φυλλαδίων οι γυναίκες του συνεταιρισμού έχουν δημιουργήσει και σελίδα στο διαδίκτυο στην οποία παρατίθενται τα προϊόντα του συνεταιρισμού.

Οι πελάτες καθώς επίσης και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν επίσης να έρθουν σε τηλεφωνική επικοινωνία με τις γυναίκες του συνεταιρισμού στον αριθμό: **2644300508**.

Παρακάτω παραθέτουμε αναλυτικά τα προϊόντα που παράγει ο συνεταιρισμός:

- Γλυκά του κουταλιού
- Μαρμελάδες
- Λικέρ
- Γλυκά ταψιού
- Κουλουράκια
- Βουτήματα
- Τραχανάς
- Χυλοπίτες
- Πίττες διαφόρων ειδών(με χειροποίητο φύλλο)

Ο Συνεταιρισμός, αναλαμβάνει επίσης επί παραγγελία γλυκά και πρωτότυπες μπομπονιέρες για γάμους και βαπτίσεις καθώς και κάθε είδους εδέσματα για μπουφέδες, για γιορτές και κοινωνικές ή πολιτιστικές εκδηλώσεις.

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Μεθοδολογία

Ο τύπος της έρευνας ήταν πρωτογενής, δηλαδή συλλογή δεδομένων που δεν είχαν υποστεί καμία προηγούμενη επεξεργασία. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε ήταν το ερωτηματολόγιο. Αντικείμενο της έρευνας ήταν ο γυναικείος συνεταιρισμός 'ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΓΗ' που βρίσκεται στο Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας.

Το εύρος του ερωτηματολογίου ήταν 21 ερωτήσεις, από τις οποίες οι 7 πρώτες αφορούσαν προσωπικά κυρίως στοιχεία(ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, τόπο γέννησης και μόνιμης κατοικίας, οικογενειακή κατάσταση, κ.α.). Οι επόμενες 8 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούσαν κυρίως την επαγγελματική κατάσταση του δείγματος, την εργασιακή του εμπειρία, καθώς επίσης και το αντικείμενο κατάρτισής του. Οι υπόλοιπες 6 ερωτήσεις αφορούσαν αποκλειστικά το αντικείμενο της έρευνας.

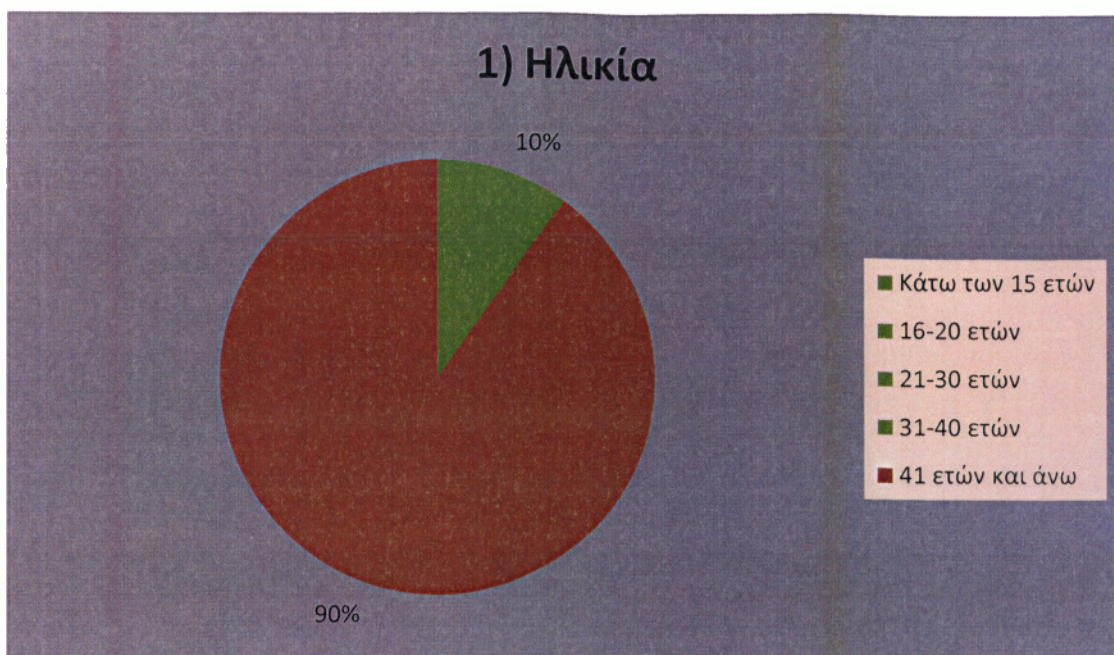
Η έρευνα διενεργήθηκε από την 21^η Ιανουαρίου έως και την 4^η Φεβρουαρίου 2013. Το εύρος του δείγματος ήταν οι 10 γυναίκες-μέλη του Συνεταιρισμού. Η επεξεργασία των πληροφοριών έγινε με την βοήθεια του Microsoft Excel 2007.

5.2 Αποτελέσματα

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούν τον γυναικείο συνεταιρισμό 'ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΓΗ'.

Πίνακας 5.1 Ηλικία

1. Ηλικία		
Κάτω των 15 ετών	0	0%
16-20 ετών	0	0%
21-30 ετών	0	0%
31-40 ετών	1	10%
41 ετών και άνω	9	90%
Σύνολο	10	100%

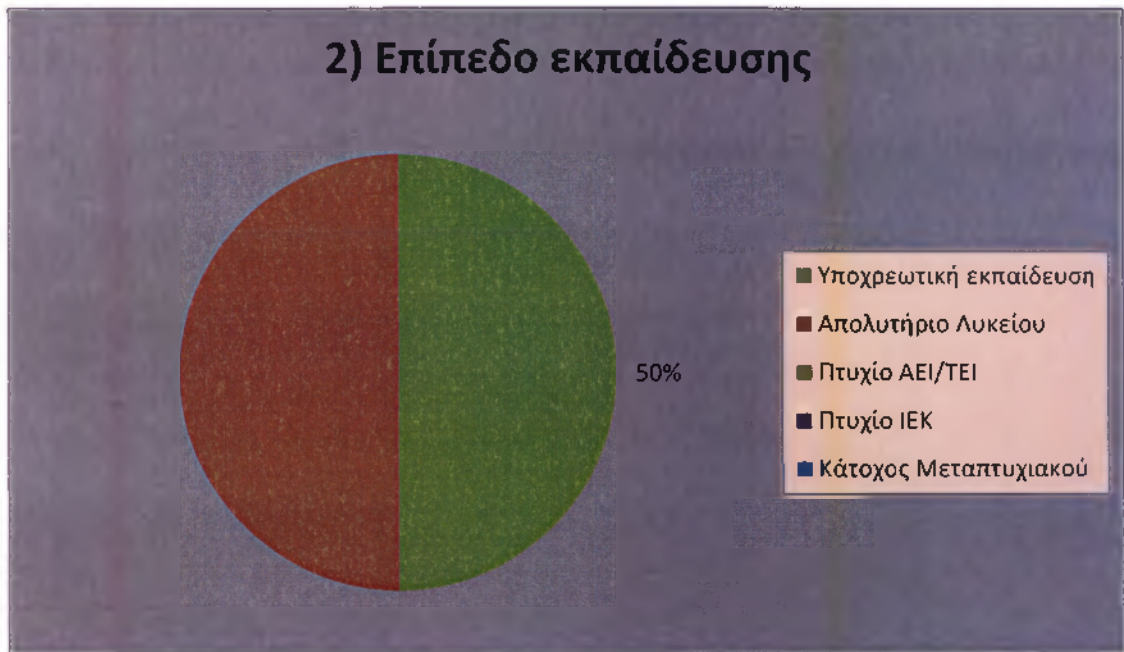
Διάγραμμα 5.2 Ηλικία

Το διάγραμμα 5.1 αφορά την ηλικία των ερωτώμενων. Παρατηρούμε ότι το 90% των γυναικών του συνεταιρισμού έχει ηλικία πάνω από 41 ετών, ενώ μόλις το 10% έχει ηλικία από 31 έως και 40 ετών.

Πίνακας 5.2 Επίπεδο εκπαίδευσης

2. Επίπεδο εκπαίδευσης		
Υποχρεωτική εκπαίδευση	5	50%
Απολυτήριο Λυκείου	5	50%
Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	0	0%
Πτυχίο ΙΕΚ	0	0%
Κάτοχος μεταπτυχιακού	0	0%
Σύνολο	10	100%

2) Επίπεδο εκπαίδευσης

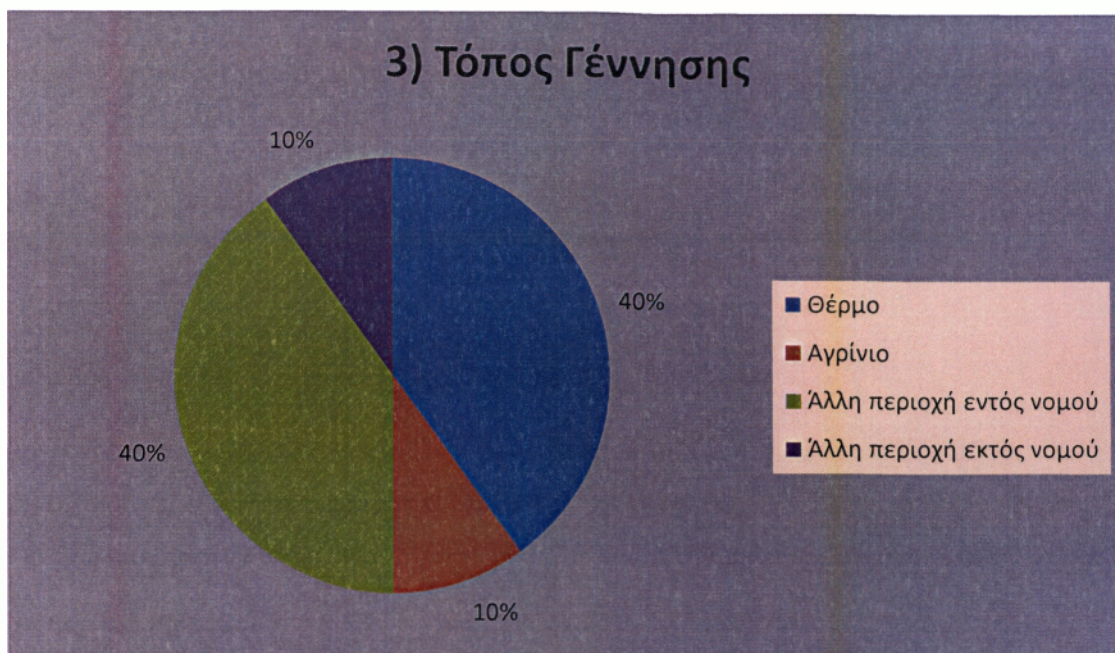

Διάγραμμα 5.2 Επίπεδο εκπαίδευσης

Το διάγραμμα 5.2 μας πληροφορεί για το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων. Παρατηρούμε ότι οι 5 από τις 10 γυναίκες του δείγματος έχουν απολυτήριο λυκείου, ενώ οι υπόλοιπες 5 έχουν απλώς λάβει την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Πίνακας 5.3 Τόπος Γέννησης

3. Τόπος Γέννησης		
Θέρμο	4	40%
Αγρίνιο	1	10%
Άλλη περιοχή εντός νομού	4	40%
Άλλη περιοχή εκτός νομού	1	10%
Σύνολο	10	100%

Διάγραμμα 5.3 Τόπος Γέννησης

Το διάγραμμα 5.3 μας πληροφορεί για τον τόπο γέννησης των γυναικών του δείγματος. Παρατηρούμε λοιπόν ότι το 40% του δείγματος δήλωσε ως τόπο γέννησης το Θέρμο. Στο ίδιο ποσοστό(40%) ανέρχονται και τα άτομα που δήλωσαν ως τόπο γέννησης άλλη περιοχή εντός του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Τέλος, παρατηρούμε ότι ένα 10% δήλωσε ως τόπο γέννησης το Αγρίνιο, ενώ το υπόλοιπο 10% δήλωσε ως τόπο γέννησης άλλη περιοχή εκτός Νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Πίνακας 5.4 Τόπος Κατοικίας

4.Τόπος Κατοικίας		
Θέρμο	7	70%
Αγρίνιο	2	20%
Άλλη περιοχή εντός νομού	1	10%
Άλλη περιοχή εκτός νομού	0	0%
Σύνολο	10	100%

Διάγραμμα 5.4 Τόπος Κατοικίας

Το διάγραμμα 5.4 μας πληροφορεί για τον τόπο κατοικίας των γυναικών του δείγματος. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (70%) των γυναικών του δείγματος διαμένει μόνιμα στο Θέρμο. Ένα 20% του δείγματος δήλωσε ως τόπο μόνιμης κατοικίας το Αγρίνιο, ενώ τέλος ένα μικρό ποσοστό (10%) δήλωσε ως τόπο μόνιμης κατοικίας άλλη περιοχή εντός του Νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Πίνακας 5.5 Οικογενειακή κατάσταση

5. Οικογενειακή κατάσταση		
Άγαμη	2	20%
Έγγαμη	7	70%
Διαζευγμένη	0	0%
Χήρα	1	10%
Σύνολο	10	100%

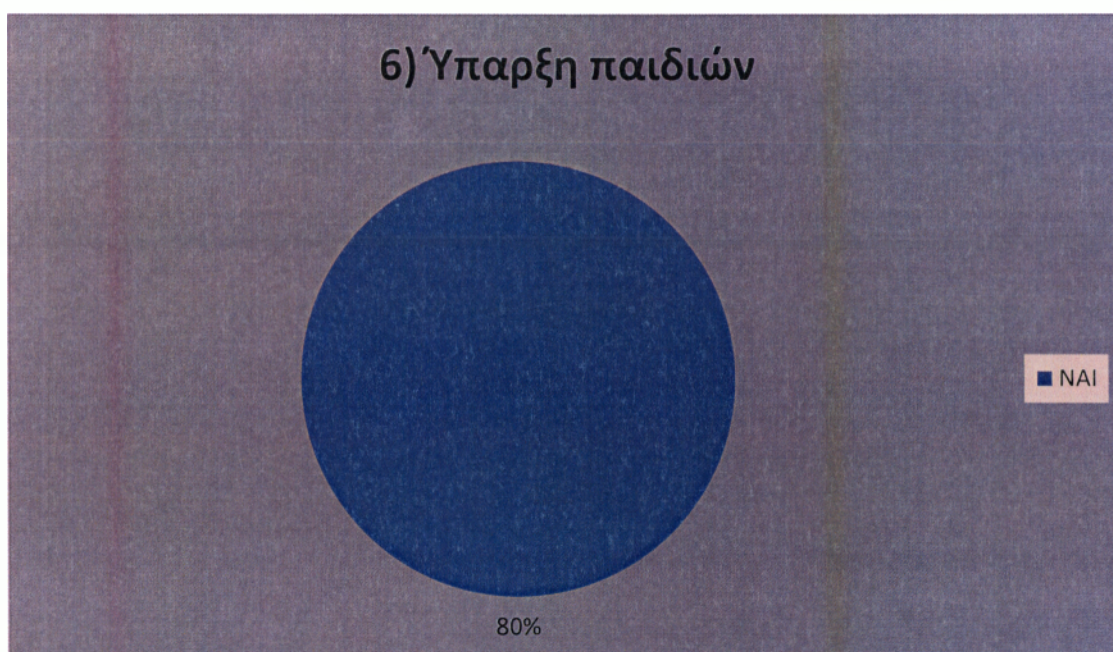

Διάγραμμα 5.5 Οικογενειακή κατάσταση

Το διάγραμμα 5.5 μας πληροφορεί για την οικογενειακή κατάσταση των γυναικών του δείγματος. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (70%) των γυναικών του δείγματος είναι έγγαμες, ενώ το 20% των γυναικών δήλωσε ότι είναι άγαμες. Τέλος, 1 γυναίκα (ποσοστό 10%) δήλωσε ότι είναι χήρα.

Πίνακας 5.6 Ύπαρξη παιδιών

6. Ύπαρξη παιδιών		
ΝΑΙ	8	80%
ΟΧΙ	0	0%
Σύνολο	8	80%

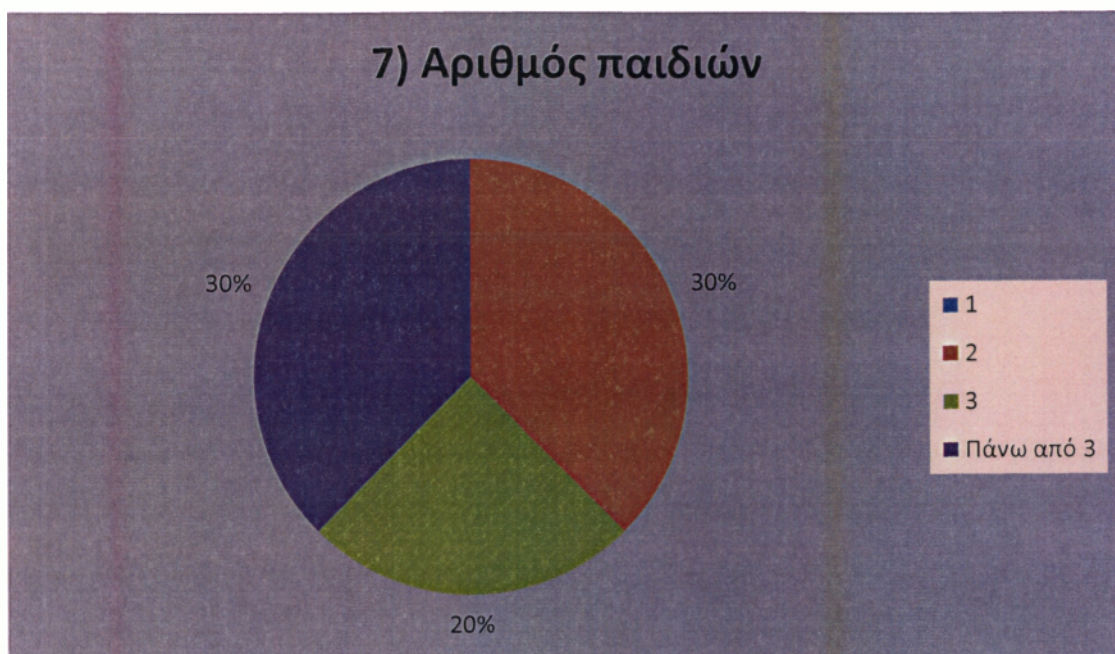

Διάγραμμα 5.6 Ύπαρξη παιδιών

Το διάγραμμα 5.6 μας πληροφορεί για την ύπαρξη παιδιών στις οικογένειες των γυναικών του δείγματος. Να σημειωθεί ότι στην ερώτηση αυτή απάντησε μόνο το 80% των γυναικών, δηλαδή απάντησαν οι 7 γυναίκες (70%) που δήλωσαν ότι είναι έγγαμες και η μία γυναίκα (10%) που δήλωσε ότι είναι χήρα. Παρατηρούμε, λοιπόν, από το διάγραμμα ότι και οι 8 γυναίκες (80%) δήλωσαν ότι έχουν παιδιά.

Πίνακας 5.7 Αριθμός παιδιών

7. Αριθμός παιδιών		
1	0	0%
2	3	30%
3	2	20%
Πάνω από 3	3	30%
Σύνολο	8	80%

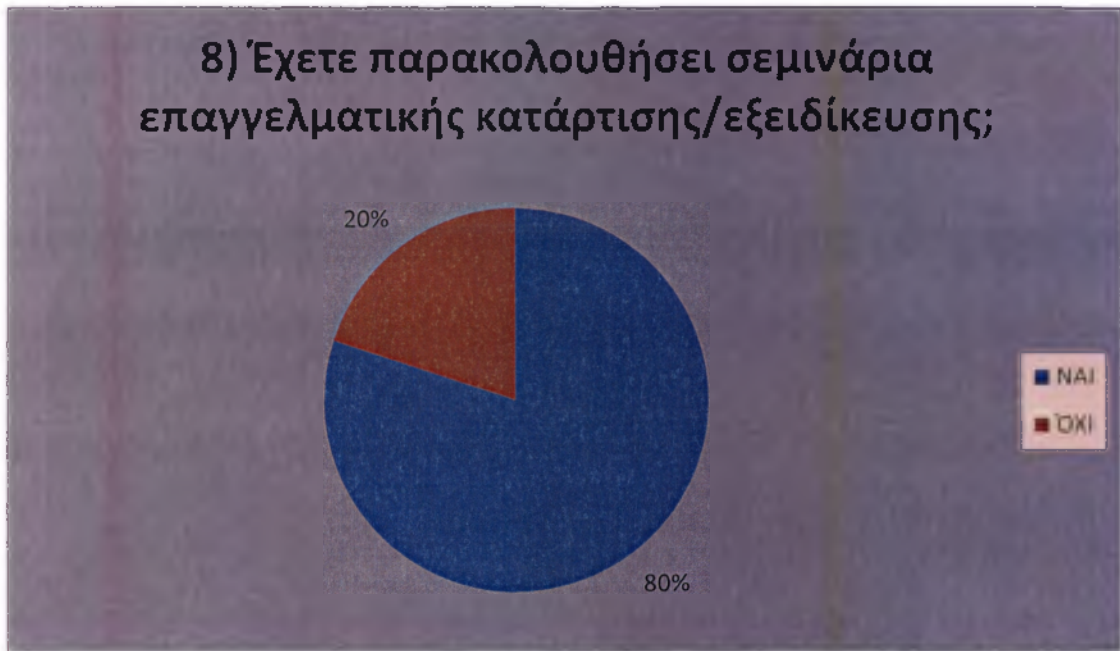
Διάγραμμα 5.7 Αριθμός παιδιών

Το διάγραμμα 5.7 μας πληροφορεί για τον αριθμό παιδιών των γυναικών του δείγματος. Να σημειωθεί ότι και σε αυτή την ερώτηση απάντησε μόνο το 80% των γυναικών, δηλαδή απάντησαν οι 7 γυναίκες (70%) που δήλωσαν ότι είναι έγγαμες και η μία γυναίκα (10%) που δήλωσε ότι είναι χήρα. Από το διάγραμμα παρατηρούμε ότι το 30% των γυναικών δήλωσαν ότι έχουν 2 παιδιά. Στο ίδιο ποσοστό (30%) ανέρχονται και οι γυναίκες που δήλωσαν ότι έχουν πάνω από 3 παιδιά. Τέλος, το υπόλοιπο 20% του δείγματος δήλωσε ότι έχει 3 παιδιά.

Πίνακας 5.8 Σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης

8. Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;		
ΝΑΙ	8	80%
ΟΧΙ	2	20%
Σύνολο	10	100%

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

Διάγραμμα 5.8 Σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης

Το διάγραμμα 5.8 μας πληροφορεί για το ποσοστό των γυναικών που έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης, αλλά και για το ποσοστό εκείνο των γυναικών που δήλωσαν ότι δεν έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (80%) των γυναικών του δείγματος έχει παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ το υπόλοιπο 20% των γυναικών δήλωσαν πως δεν έχουν παρακολουθήσει ποτέ αντίστοιχα σεμινάρια.

Πίνακας 5.9 Αντικείμενο κατάρτισης

9. Αντικείμενο κατάρτισης		
Περιβάλλον	0	0%
Αγροτουρισμός	3	30%
Δασικά	2	20%
Πληροφορική	2	20%
Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων	2	20%
Οργάνωση Επιχείρησης	1	10%
Σύνολο	10	100%

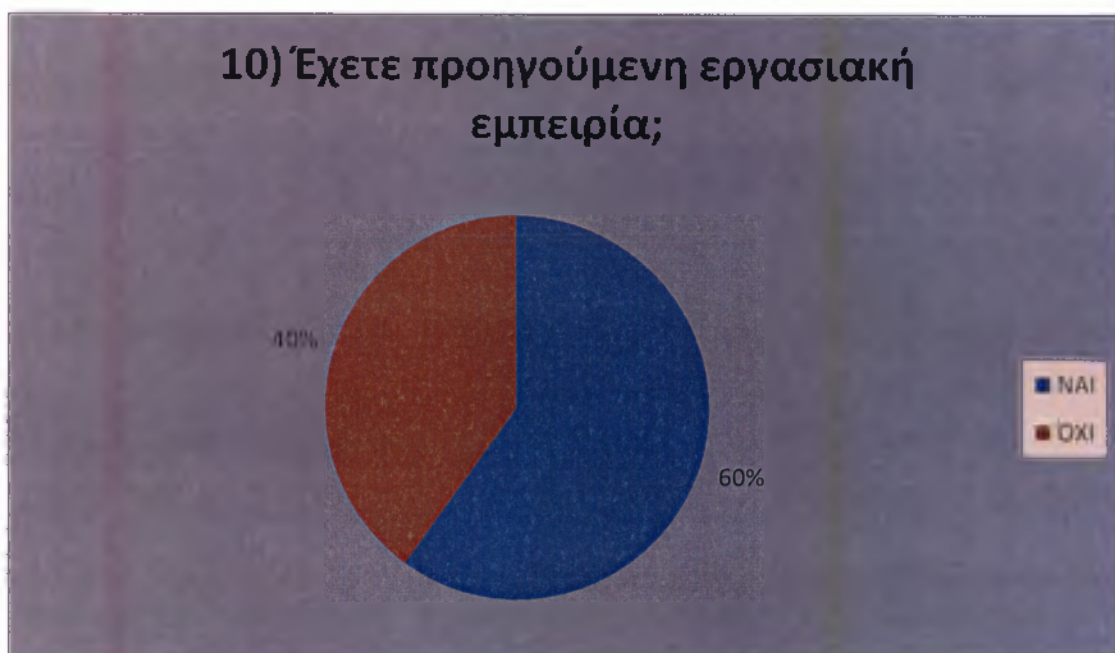
Διάγραμμα 5.9 Αντικείμενο κατάρτισης

Το διάγραμμα 5.9 μας πληροφορεί για το αντικείμενο στο οποίο έχουν καταρτιστεί επαγγελματικά οι γυναίκες του δείγματος. Παρατηρούμε λοιπόν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (30%) των γυναικών δήλωσαν ως αντικείμενο κατάρτισης τον αγροτουρισμό. Σε ποσοστό 20% αντιστοιχούν οι γυναίκες που δήλωσαν ως αντικείμενο κατάρτισης 'Δασικά', ενώ στο ίδιο ποσοστό (20%) βρίσκονται και οι γυναίκες που δήλωσαν ως αντικείμενο κατάρτισης την πληροφορική, καθώς επίσης και οι γυναίκες που δήλωσαν το μάρκετινγκ ως αντικείμενο κατάρτισης. Τέλος, το υπόλοιπο ποσοστό (10%) δήλωσε ως αντικείμενο κατάρτισης την οργάνωση επιχείρησης.

Πίνακας 5.10 Εργασιακή εμπειρία

10. Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;		
ΝΑΙ	6	60%
ΟΧΙ	4	40%
Σύνολο	10	100%

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

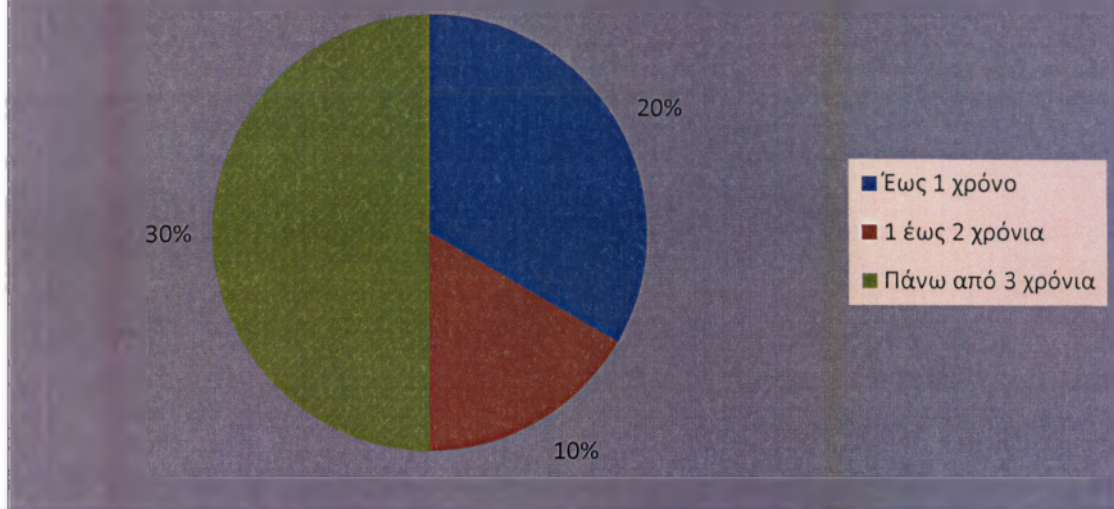
Διάγραμμα 5.10 Εργασιακή εμπειρία

Το διάγραμμα 5.10 μας πληροφορεί για την εργασιακή εμπειρία των γυναικών του δείγματος. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (60%) έχει εργαστεί στο παρελθόν, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό των γυναικών (40%) δήλωσε ότι δεν έχει εργαστεί ποτέ ξανά στο παρελθόν.

Πίνακας 5.11 Διάρκεια προηγούμενης εργασίας

11. Διάρκεια προηγούμενης εργασίας		
Έως 1 χρόνο	2	20%
1 έως 2 χρόνια	1	10%
Πάνω από 3 χρόνια	3	30%
Σύνολο	6	60%

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας

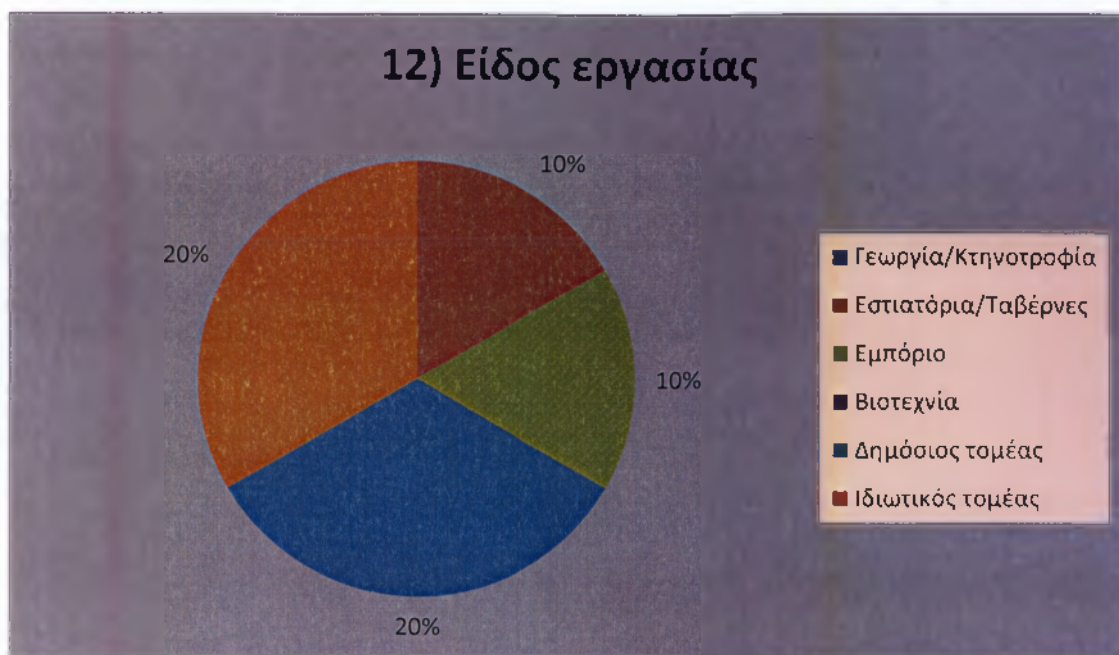

Διάγραμμα 5.11 Διάρκεια προηγούμενης εργασίας

Το διάγραμμα 5.11 μας πληροφορεί για την διάρκεια της προηγούμενης εργασίας των γυναικών του δείγματος. Να σημειωθεί ότι στην ερώτηση αυτή απάντησαν μόνο οι 6 γυναίκες (60%) που δήλωσαν ότι έχουν εργαστεί και στο παρελθόν. Από το διάγραμμα, λοιπόν, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (30%) έχει εργαστεί στο παρελθόν για περισσότερο από 3 χρόνια. Ένα ποσοστό 20% δήλωσε ότι εργάστηκε στο παρελθόν έως ένα χρόνο, ενώ το υπόλοιπο 10% δήλωσε ότι εργάστηκε από 1 έως και 2 χρόνια.

Πίνακας 5.12 Είδος εργασίας

12. Είδος εργασίας		
Γεωργία/Κτηνοτροφία	0	0%
Εστιατόρια/Ταβέρνες	1	10%
Εμπόριο	1	10%
Βιοτεχνία	0	0%
Δημόσιος Τομέας	2	20%
Ιδιωτικός τομέας	2	20%
Σύνολο	6	60%

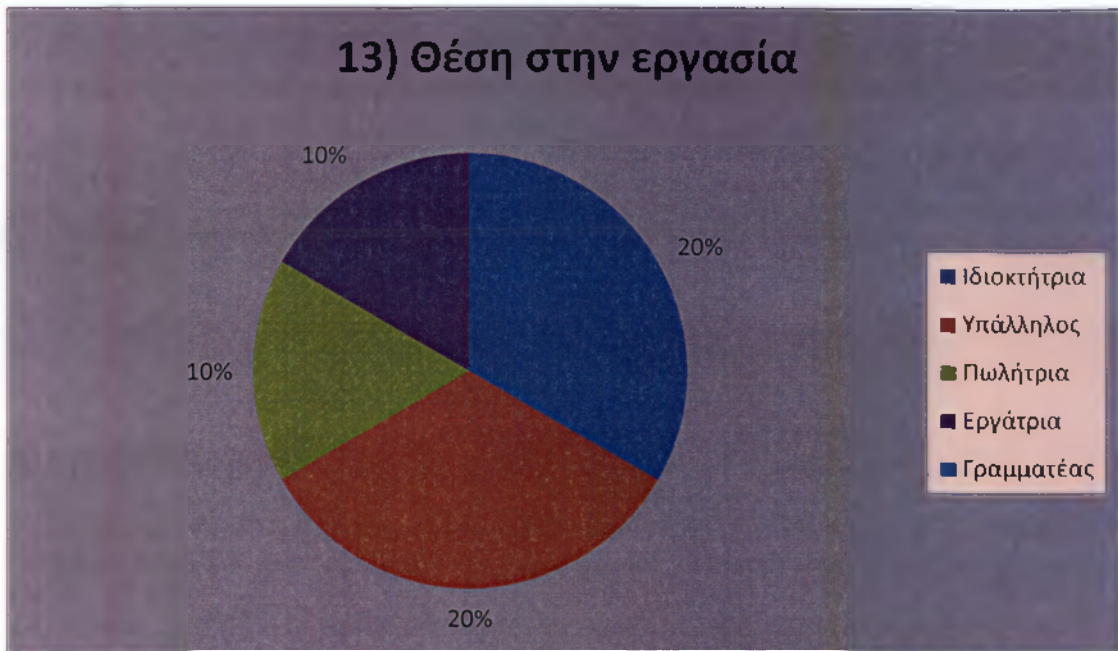
Διάγραμμα 5.12 Είδος εργασίας

Το διάγραμμα 5.12 μας δίνει πληροφορίες για το είδος της προηγούμενης εργασίας των γυναικών του δείγματος. Σε αυτήν την ερώτηση, όπως ήταν αναμενόμενο, απάντησαν μόνον οι 6 γυναίκες (60%) που δήλωσαν ότι έχουν εργαστεί και στο παρελθόν. Από το διάγραμμα, λοιπόν, προκύπτει ότι το 20% των γυναικών απασχολούνταν στο παρελθόν στον δημόσιο τομέα. Αντίστοιχο ποσοστό γυναικών (20%) απασχολούνταν στον ιδιωτικό τομέα. Ένα ποσοστό 10% δήλωσε ότι έχει εργαστεί σε εστιατόρια και ταβέρνες, ενώ το υπόλοιπο 10% δήλωσε ότι κατά το παρελθόν έχει ασχοληθεί με το εμπόριο.

Πίνακας 5.13 Θέση στην εργασία

13. Θέση στην εργασία		
Ιδιοκτήτρια	2	20%
Υπάλληλος	2	20%
Πωλήτρια	1	10%
Εργάτρια	1	10%
Γραμματέας	0	0%
Σύνολο	6	60%

13) Θέση στην εργασία

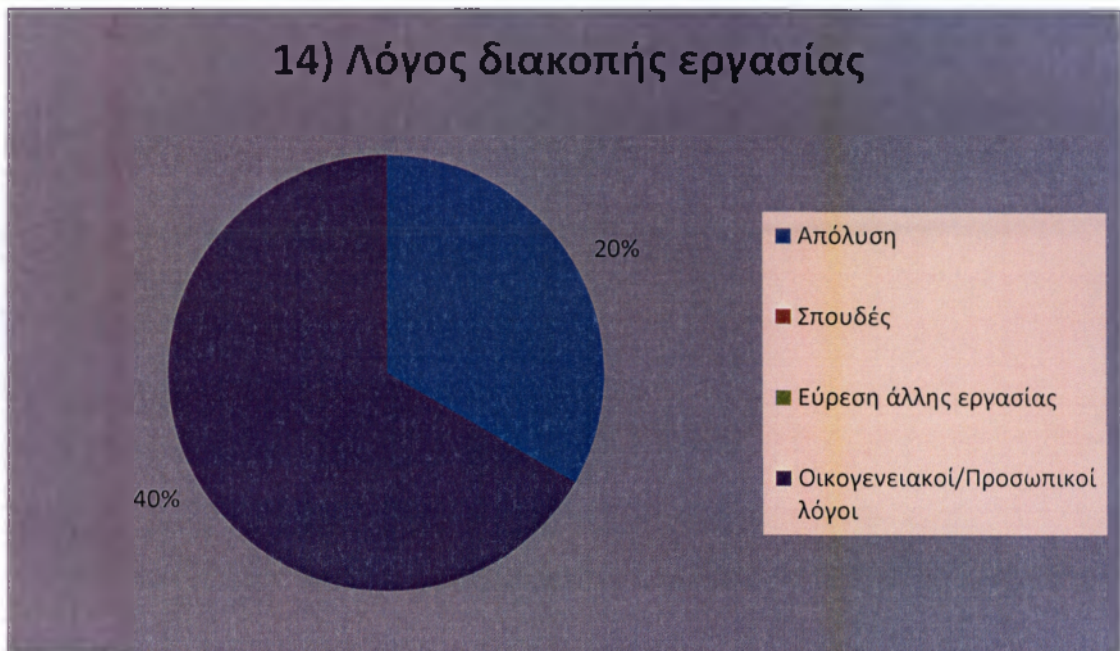
Διάγραμμα 5.13 Θέση στην εργασία

Το διάγραμμα 5.13 μας δίνει πληροφορίες για την θέση που κατείχαν στην εργασία οι 6 γυναίκες που μας δήλωσαν ότι έχουν εργαστεί κατά το παρελθόν. Το 20% μας δήλωσε ότι ήταν ιδιοκτήτρια, είχε δηλαδή την δική του επιχείρηση. Αντίστοιχο ποσοστό (20%) δήλωσε πως ήταν απλώς υπάλληλος. Ένα 10% μας δήλωσε ότι εργαζόταν ως πωλήτρια, ενώ το υπόλοιπο 10% δήλωσε ότι ήταν απλώς εργάτρια.

Πίνακας 5.14 Λόγος διακοπής εργασίας

14. Λόγος διακοπής εργασίας		
Απόλυση	2	20%
Σπουδές	0	0%
Εύρεση άλλης εργασίας	0	0%
Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι	4	40%
Σύνολο	6	60%

14) Λόγος διακοπής εργασίας

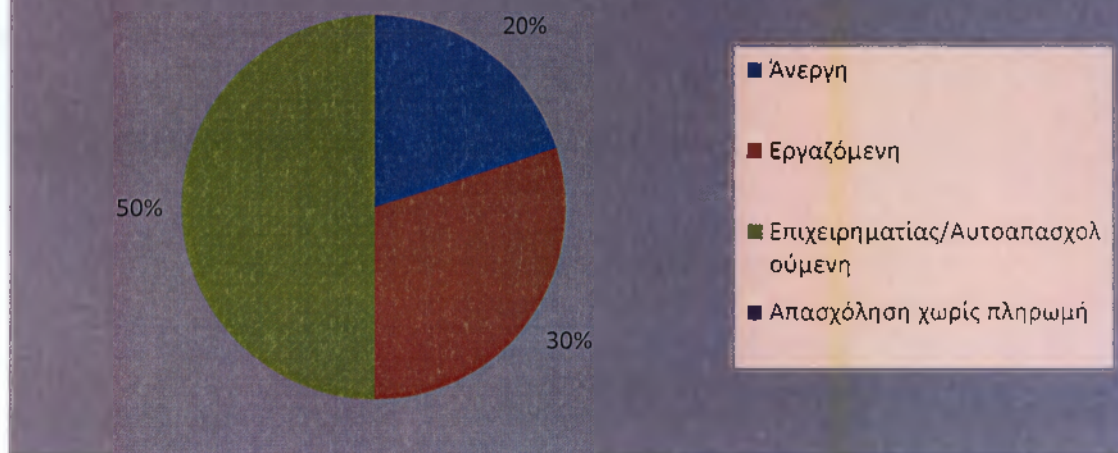
Διάγραμμα 5.14 Λόγος διακοπής εργασίας

Το διάγραμμα 5.14 μας πληροφορεί για τους λόγους διακοπής της εργασίας των 6 γυναικών (60%) που μας δήλωσαν ότι έχουν εργαστεί κατά το παρελθόν. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (40%) μας δήλωσε ότι αναγκάστηκε να σταματήσει να εργάζεται λόγω οικογενειακών/προσωπικών λόγων. Το υπόλοιπο 20% δήλωσε ότι σταμάτησε να εργάζεται λόγω απόλυσης.

Πίνακας 5.15 Παρούσα εργασιακή κατάσταση

15. Ποιά είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;		
Άνεργη	2	20%
Εργαζόμενη	3	30%
Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη	5	50%
Απασχόληση χωρίς πληρωμή	0	0%
Σύνολο	10	100%

15) Ποιά είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

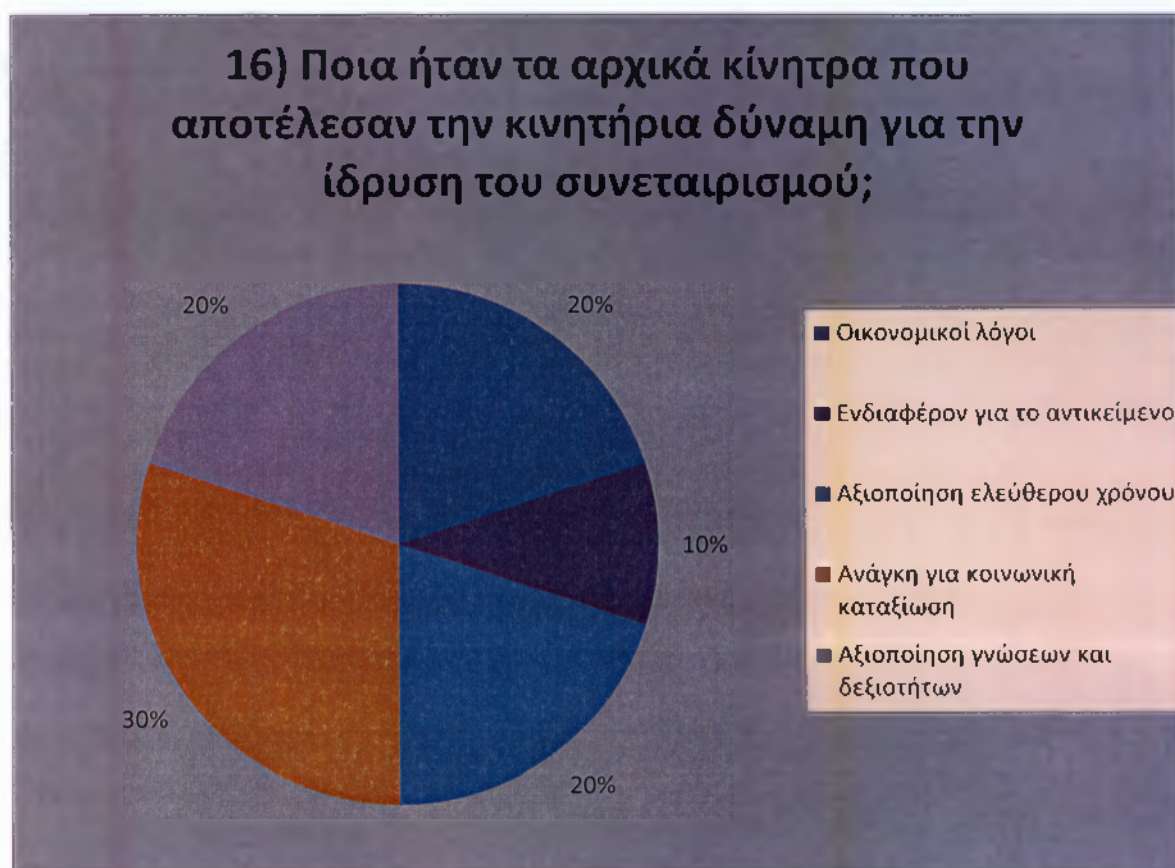
Διάγραμμα 5.15 Παρούσα εργασιακή κατάσταση

Το διάγραμμα 5.15 μας δίνει πληροφορίες για την παρούσα εργασιακή κατάσταση των γυναικών του δείγματος. Σύμφωνα λοιπόν με το διάγραμμα το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (50%) δήλωσε ότι είναι επιχειρηματίας/αυτοαπασχολούμενη. Ένα ποσοστό 30% δήλωσε ότι απλά εργάζεται, ενώ το 20% δήλωσε ότι δεν εργάζεται.

Πίνακας 5.16 Κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού

16. Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;		
Οικονομικοί λόγοι	2	20%
Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση	0	0%
Ανεργία	0	0%
Ενδιαφέρον για το αντικείμενο	1	10%
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	2	20%
Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση	3	30%
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος	0	0%
Απόλυση	0	0%
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης	0	0%
Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων	2	20%

Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου	0	0%
Σύνολο	10	100%

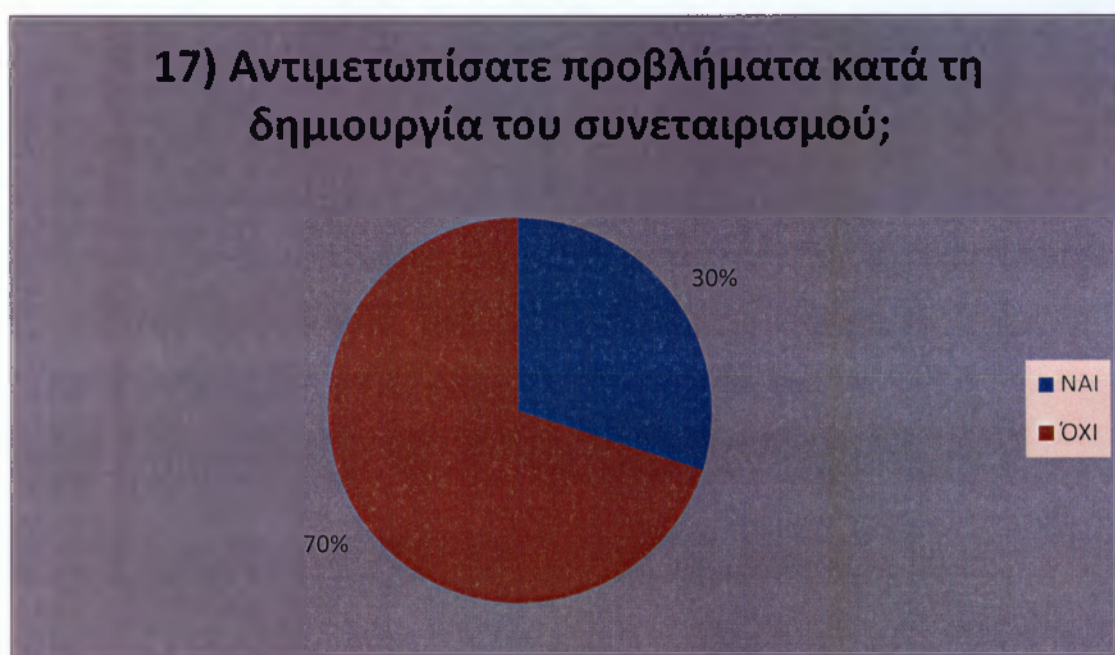

Διάγραμμα 5.16 Κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού

Το διάγραμμα 5.16 μας πληροφορεί για τα αρχικά κίνητρα που ώθησαν στην δημιουργία του συνεταιρισμού. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (30%) δήλωσαν ότι συνέβαλλαν στην δημιουργία του συνεταιρισμού προκειμένου να καταξιωθούν κοινωνικά. Ένα 20% δήλωσε ότι αρχικό κίνητρο δημιουργίας του συνεταιρισμού ήταν καθαρά οικονομικοί λόγοι, ενώ ένα εξίσου 20% δήλωσε ότι αρχικό κίνητρο δημιουργίας του συνεταιρισμού υπήρξε η εποικοδομητική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Το 10% του δείγματος των γυναικών παρουσίασε ως κίνητρο δημιουργίας του συνεταιρισμού το ενδιαφέρον για το αντικείμενο, ενώ το υπόλοιπο 20% δήλωσε ότι αρχικό κίνητρο δημιουργίας του συνεταιρισμού ήταν η αξιοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων.

Πίνακας 5.17 Αντιμετώπιση προβλημάτων κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού

17. Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;		
ΝΑΙ	3	30%
ΟΧΙ	7	70%
Σύνολο	10	100%

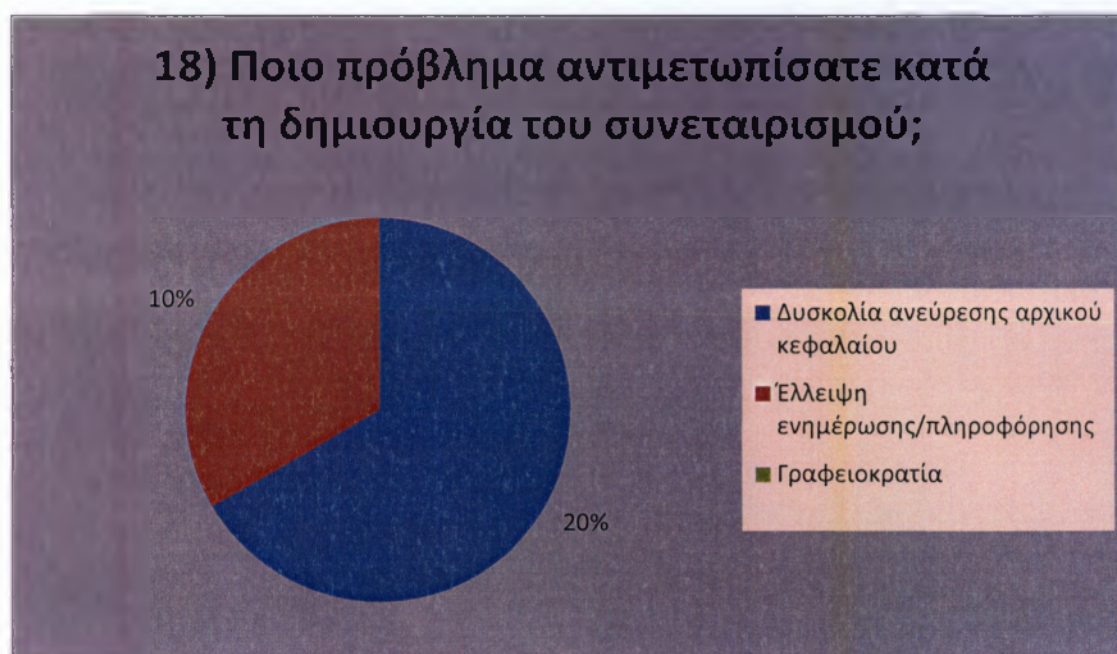

Διάγραμμα 5.17 Αντιμετώπιση προβλημάτων κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού

Το διάγραμμα 5.17 μας πληροφορεί για το αν οι γυναίκες-μέλη του συνεταιρισμού αντιμετώπισαν προβλήματα ή όχι κατά τη δημιουργία του. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα το μεγαλύτερο ποσοστό (70%) των γυναικών δήλωσε ότι δεν αντιμετώπισαν κανένα πρόβλημα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού, ενώ το 30% δήλωσε ότι αντιμετώπιστηκαν προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού.

Πίνακας 5.18 Προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού

18. Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίσατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;		
Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου	2	20%
Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης	1	10%
Γραφειοκρατία	0	0%
Σύνολο	3	30%

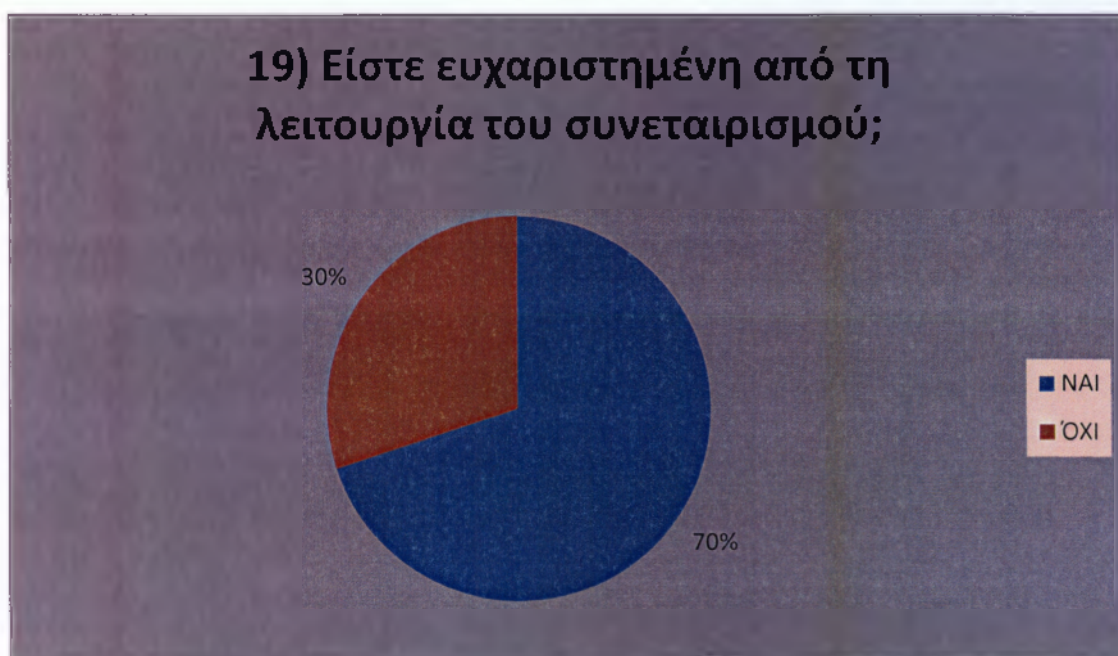

Διάγραμμα 5.18 Προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού

Το διάγραμμα 5.18 μας πληροφορεί για τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού. Στην ερώτηση αυτή απάντησε το 30% του δείγματος των γυναικών, δηλαδή οι 3 γυναίκες που δήλωσαν ότι αντιμετώπισαν προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού. Από το ποσοστό αυτό (30%), το 20% μας δήλωσε ότι το πρόβλημα που αντιμετώπισαν ήταν η ανεύρεση αρχικού κεφαλαίου, ενώ το υπόλοιπο 10% δήλωσε ότι κυριότερο πρόβλημα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού ήταν η έλλειψη ενημέρωσης και πληροφόρησης.

Πίνακας 5.19 Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

1. Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;		
ΝΑΙ	7	70%
ΟΧΙ	3	30%
Σύνολο	10	100%

Διάγραμμα 5.19 Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

Το διάγραμμα 5.19 μας πληροφορεί για το αν οι γυναίκες-μέλη του συνεταιρισμού είναι ευχαριστημένες ή όχι από την μέχρι τώρα λειτουργία του. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (70%) των γυναικών δήλωσαν ότι είναι ευχαριστημένες από τη λειτουργία του συνεταιρισμού, ενώ το 30% δήλωσε πως δεν είναι ευχαριστημένες.

Πίνακας 5.20 Μειονεκτήματα του συνεταιρισμού

2. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;		
Ποιότητα προϊόντων	0	0%
Είδος προϊόντων	0	0%
Τιμή προϊόντων	0	0%
Οργάνωση και Διοίκηση	0	0%
Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή	3	30%
Δικτύωση	2	20%
Προβολή και Διαφήμιση	2	20%
Χρηματοοικονομική κατάσταση	3	30%
Σύνολο	10	100%

Διάγραμμα 5.20 Μειονεκτήματα του συνεταιρισμού

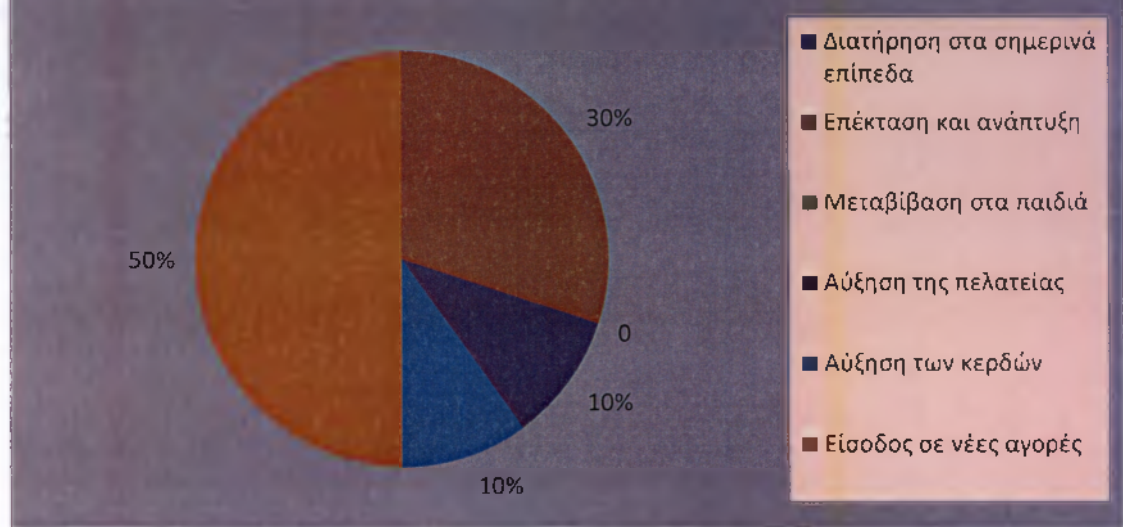
Το διάγραμμα 5.20 μας δίνει πληροφορίες σχετικά με τα μειονεκτήματα που πιστεύουν οι γυναίκες-μέλη ότι αντιμετωπίζει ο συνεταιρισμός. Σύμφωνα,

λοιπόν με το διάγραμμα το 30% των γυναικών δήλωσε ότι σημαντικό μειονέκτημα για την εύρυθμη λειτουργία του συνεταιρισμού είναι ο τόπος εγκατάστασης και οι υποδομές. Αντίστοιχο ποσοστό (30%) δήλωσε ότι σημαντικό πρόβλημα αποτελεί και η χρηματοοικονομική κατάσταση του συνεταιρισμού, αναφερόμενες πάντα στην έλλειψη χρηματοδότησης από κάποιον φορέα ή κάποιο επιδοτούμενο πρόγραμμα. Σε ποσοστό 20% ανέρχονται οι γυναίκες που δήλωσαν ως κυριότερο πρόβλημα του συνεταιρισμού την έλλειψη δικτύωσης, ενώ το υπόλοιπο 20% των γυναικών πιστεύει ότι το σημαντικότερο πρόβλημα για τον συνεταιρισμό είναι η έλλειψη προβολής και διαφήμισης.

Πίνακας 5.21 Σκέψεις και σχέδια για το μέλλον του συνεταιρισμού

3. Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;		
Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα	0	0%
Επέκταση και ανάπτυξη	3	30%
Μεταβίβαση στα παιδιά	0	0%
Αύξηση της πελατείας	1	10%
Αύξηση των κερδών	1	10%
Είσοδος σε νέες αγορές	5	50%
Σύνολο	10	100%

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και ποια τα σχέδια σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διάγραμμα 5.21 Σκέψεις και σχέδια για το μέλλον του συνεταιρισμού

Το διάγραμμα 5.21 μας δίνει πληροφορίες για τις σκέψεις και τα σχέδια των γυναικών-μελών του συνεταιρισμού για το μέλλον του. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (50%) δήλωσε ότι μελλοντικά θα επιδιώξει να διευρύνει τον κύκλο των αγορών στον οποίο απευθύνονται τα προϊόντα του συνεταιρισμού. Ένα μικρότερο ποσοστό γυναικών (30%) δήλωσε ότι θα επιθυμούσε την επέκταση του συνεταιρισμού και κατ' επέκταση την περαιτέρω ανάπτυξή του, ενώ ένα ποσοστό 10% δήλωσε πως για το μέλλον θα επιθυμούσε να αυξηθεί η πελατεία του συνεταιρισμού. Τέλος, το υπόλοιπο 10% δήλωσε ότι βασική επιδίωξη για το μέλλον είναι η αύξηση των κερδών του συνεταιρισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί αποτελούν ένα σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό θεσμό, διότι προάγουν την ανάπτυξη της συλλογικής δράσης των γυναικών, συμβάλλουν ουσιαστικά στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων, προσφέρουν συμπληρωματικό εισόδημα στην αγροτική οικογένεια, μεταλαμπαδεύουν τις διαχρονικές ποιοτικές ελληνικές διατροφικές συνήθειες, διατηρούν και προβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργούν συνθήκες συγκράτησης του πληθυσμού στις εστίες του.

Στη χώρα μας λειτουργούν 141 Γυναικείοι Συνεταιρισμοί, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών εστίασης, στην παραγωγή ειδών οικοτεχνίας-χειροτεχνίας και στην προσφορά υπηρεσιών αγροτουρισμού.

Οι γυναίκες, αξιοποιώντας τα αγνά και ποιοτικά προϊόντα της ελληνικής γης, ξαναζωντανεύουν τον διατροφικό πολιτισμό που κληρονόμησαν και με παραδοσιακούς τρόπους παράγουν τρόφιμα υψηλής θρεπτικής αξίας, ασφαλή και υγιεινά.

Ο συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη' στο Θέρμο του νομού Αιτωλοακαρνανίας, είναι ένας από τους 141 γυναικείους συνεταιρισμούς που λειτουργούν στην χώρα μας και δημιουργήθηκε από γυναίκες της μικρής κοινωνίας του Θέρμου προκειμένου να αναδειχθούν τα τοπικά προϊόντα και συγχρόνως η επιχειρηματική δράση των γυναικών.

Αρχικά να αναφέρουμε ότι ο νομός Αιτωλοακαρνανίας εμφανίζει μεγάλο ρυθμό ανάπτυξης κυρίως στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι μέσα σε διάστημα δύο χρόνων (2002-2004) καταδεικνύεται από το μητρώο του Επιμελητηρίου Αιτωλοακαρνανίας αυξητική τάση στον αριθμό εγγραφών νέων επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα το 2002 έχουμε 911 εγγραφές, το 2003 1091 εγγραφές και το 2004 1118 εγγραφές.

Στην κατάσταση αυτή συνέβαλλαν μεταξύ άλλων και τα βασικά πλεονεκτήματα της περιοχής, τα οποία ευνοούν την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μερικά από αυτά είναι το κλίμα, η γεωμορφολογία, το πλούσιο υδατικό δυναμικό, η ύπαρξη πολλών οικοσυστημάτων, τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και σημαντικών ιστορικών μνημείων και τέλος η ικανή αγροτική παραγωγή.

Στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλλουν επιπλέον και δύο από τα πιο δημοφιλή προγράμματα ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας της περιοχής τα οποία είναι:

1. «Ενίσχυση Νεανικής Επιχειρηματικότητας»
2. «Ενίσχυση Γυναικείας Επιχειρηματικότητας»

Στα πλαίσια αυτά και κάτω από αυτές τις συνθήκες ιδρύθηκε ο συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη' στο Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας. Αρχικά αριθμούσε 20 μέλη. Στη συνέχεια, όμως, άρχισαν να αποχωρούν σταδιακά κάποιες γυναίκες κυρίως λόγω των αυξημένων οικογενειακών υποχρεώσεων, οι οποίες δεν τους επέτρεπαν να διαθέτουν χρόνο και χρήμα στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια ο συνεταιρισμός να αριθμεί συνολικά 10 γυναίκες-μέλη, οι οποίες αποτέλεσαν και το δείγμα της έρευνας.

Οι γυναίκες αυτές είναι στην πλειοψηφία τους πάνω από 40 ετών, έγγαμες και πολλές από αυτές έχουν περισσότερα από τρία παιδιά. Είναι μόνιμοι κάτοικοι Θέρμου και όλες έχουν λάβει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Οι περισσότερες από αυτές έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης με αντικείμενο κυρίως τον αγροτουρισμό.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών(60%) έχουν εργαστεί στο παρελθόν, ενώ δήλωσαν ότι διέκοψαν την προηγούμενη εργασία τους λόγω απόλυσης ή για οικογενειακούς/προσωπικούς λόγους.

Όσον αφορά τα κίνητρα που ώθησαν τις γυναίκες αυτές να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα και να εισέλθουν με τον τρόπο αυτό στην αγορά εργασίας κυριαρχούν κυρίως οικονομικοί λόγοι(ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος), η ανάγκη για ανεξαρτησία, η κοινωνική καταξίωση και η ανάδειξη των τοπικών προϊόντων. Μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνουν λόγοι όπως ενδιαφέρον για το αντικείμενο και η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι πρόκειται για παράγοντες προσέλκυσης που ώθησαν τις γυναίκες να δημιουργήσουν την δική τους επιχείρηση. Επίσης από τον αριθμό των μελών του συνεταιρισμού διαπιστώνουμε ότι η επιχείρηση αυτή εντάσσεται σύμφωνα με τα κριτήρια της Ε.Ε. στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (1-10 άτομα), επιβεβαιώνοντας την ελληνική πραγματικότητα, στην οποία έχει παρατηρηθεί ότι ο μεγαλύτερος αριθμός γυναικείων επιχειρήσεων εντάσσεται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις όσον αφορά το μέγεθος.

Αναφορικά με την λειτουργία του συνεταιρισμού και τα προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίστηκαν κατά τη δημιουργία του οι γυναίκες-μέλη μας δήλωσαν ότι τα βασικά προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τη δημιουργία της επιχείρησής τους ήταν η γραφειοκρατία και η έλλειψη κεφαλαίου για χρηματοδότηση, επιβεβαιώνοντας για μια ακόμη φορά τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα οι γυναίκες επιχειρηματίες που επιθυμούν να δημιουργήσουν την δική τους επιχείρηση. Μάλιστα, μας ανέφεραν ότι τα πρώτα έξοδα για την λειτουργία του συνεταιρισμού καλύφθηκαν αποκλειστικά από το οικογενειακό τους εισόδημα.

Αναφορικά τώρα με την λειτουργία του συνεταιρισμού, με την ποιότητα και την ποσότητα της παραγωγής και τα κέρδη οι γυναίκες-μέλη παρόλο που δηλώνουν ευχαριστημένες, από τα λεγόμενά τους αφήνουν έμμεσα να εννοηθεί ότι οι πωλήσεις των προϊόντων τους θα ήταν μεγαλύτερες και θα μπορούσαν επίσης να πωληθούν και σε αγορές εκτός των ορίων του νομού

αν τα μέλη του συνεταιρισμού ήταν κυρίως άντρες. Το γεγονός, δηλαδή, ότι είναι γυναίκες θεωρούν ότι λειτούργησε ως ανασταλτικός παράγοντας για την προώθηση των προϊόντων τους σε νέες αγορές και κατ' επέκταση την αύξηση του αριθμού των πωλήσεων. Παρατηρούμε ότι αναπαράγονται κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων. Μπορούμε, συνεπώς, να ισχυριστούμε ότι η παράμετρος φύλο είναι σημαντικός παράγοντας διαφοροποίησης της επιτυχίας μιας επιχείρησης.

Παρά το γεγονός όμως ότι ο συνεταιρισμός δημιουργήθηκε κάτω από σχετικά δύσκολες συνθήκες, παρατηρούμε ότι τα μέλη του είναι ιδιαίτερα δραστήρια αφού παράγουν ποικιλία παραδοσιακών προϊόντων και εδεσμάτων αναλαμβάνοντας πολλές φορές παραγγελίες για γάμους, βαπτίσεις και τοπικές εκδηλώσεις, ενώ συχνά λαμβάνουν μέρος σε εκθέσεις προϊόντων και σε τοπικές εκδηλώσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί ο συνεταιρισμός αποτελείται από γυναίκες με εργασιακή εμπειρία και με όρεξη για δημιουργία και προσφορά υπηρεσιών. Με άλλα λόγια, διαθέτει ικανό εργατικό δυναμικό το οποίο διαθέτει αισιοδοξία και σχέδια για το μέλλον. Τα μέλη του, μάλιστα, μας δήλωσαν ότι μέσω της ενασχόλησής τους με τον συνεταιρισμό αποκόμισαν πολλά οφέλη όπως η ανάπτυξη κοινωνικότητας, η απόκτηση επαγγελματικής ταυτότητας, η απόκτηση γνώσεων και εμπειρίας, ένα επιπλέον εισόδημα για την οικογένεια και η δυνατότητα να εργάζονται κοντά στο σπίτι τους και με ελαστικό ωράριο.

Ο συνεταιρισμός 'Αιτωλική Γη', όπως προκύπτει από την έρευνά μας είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα γυναικείου συνεταιρισμού στην Ελλάδα που λειτουργεί σε τοπικό επίπεδο, διαθέτει καλή οργάνωση, υψηλό επίπεδο παραγωγής και λειτουργία βασισμένη στις αρχές της συνεργασίας και του σύγχρονου επιχειρείν. Παρόλα αυτά, σαν επιχείρηση έχει και τα μειονεκτήματά της. Πέραν των αρχικών προβλημάτων ανεύρεσης κεφαλαίου για χρηματοδότηση, γεγονός που οφείλεται σύμφωνα με τα μέλη του στην έλλειψη ενημέρωσης και πληροφόρησης, βασικό μειονέκτημα της επιχείρησης αποτελεί και το γεγονός ότι μειώθηκε ο αριθμός των μελών της (από 20 σε 10 άτομα). Όπως αναφέραμε και παραπάνω, κάποιες γυναίκες άρχισαν να αποχωρούν από το συνεταιρισμό λόγω του ότι δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες υποχρεώσεις που είχαν ως μητέρες και ως επιχειρηματίες. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η οικογένεια λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας για την εμπλοκή μιας γυναίκας σε επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Τέλος, να αναφέρουμε ότι για τις γυναίκες του συνεταιρισμού αποτελεί προτεραιότητα και συνάμα σφοδρή επιθυμία τους να μπορέσουν να εισχωρήσουν τα προϊόντα τους και σε νέες αγορές πέραν των ορίων του νομού, ώστε να πουληθούν σε ευρύτερο κοινό και να αυξηθεί με αυτόν τον τρόπο ο αριθμός των πωλήσεων και κατ' επέκταση τα κέρδη του συνεταιρισμού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα συμπεράσματα της έρευνας, όπως προέκυψαν από την ανάλυση και την επεξεργασία των δεδομένων οδηγούν στην διατύπωση προτάσεων με στόχο την ενθάρρυνση της γυναικείας επιχειρηματικότητας στην περιοχή και την εξάλειψη των κενών που υπάρχουν στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων.

Αρχικά θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι γυναίκες θα πρέπει συνεχώς να στηρίζονται και να ενθαρρύνονται ώστε να ασχοληθούν με επιχειρηματικές δραστηριότητες, όχι μόνο από το οικογενειακό τους περιβάλλον αλλά και από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ίσος προς ίσο με τους άντρες και να έχουν τις ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες στην αγορά εργασίας. Η ίδια η πολιτεία θα πρέπει να τους παρέχει όλο και περισσότερα κίνητρα για να ξεκινήσουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

Οι γυναίκες που αποφασίζουν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας δημιουργώντας την δική τους επιχείρηση θα πρέπει να προβάλλονται ώστε να αποτελέσουν πρότυπα και για άλλες γυναίκες. Επίσης, θα πρέπει να ενημερώνονται μέσα από καμπάνιες ενημέρωσης για τις επιχειρηματικές ευκαιρίες και να διαθέτουν εύκολη πρόσβαση στην έγκυρη και άμεση πληροφόρηση, γεγονός που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Όπως διατυπώσαμε και παραπάνω, βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιχειρηματίες στην έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, είναι η γραφειοκρατία και η έλλειψη κεφαλαίου για χρηματοδότηση. Συνεπώς, εύλογα προκύπτει το συμπέρασμα ότι αν απλοποιηθούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και συγχρόνως βελτιωθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, θα ενισχυθεί η ανάληψη επιχειρηματικών ρίσκων. Προκειμένου να βελτιωθεί η χρηματοδότηση κρίνεται σκόπιμο να δοθούν άμεσα από την Ε.Ε. περισσότερες επιχορηγήσεις, προκειμένου να ενισχυθούν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί και να συνεχίσουν την λειτουργία τους.

Σημαντική παράμετρος η οποία μπορεί να ενισχύσει το επιχειρηματικό πνεύμα και τα προσόντα των γυναικών ώστε να αναλάβουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες είναι η διαρκής επιμόρφωση και εξειδικευμένη κατάρτιση, η οποία θα είναι ευέλικτη και θα βασίζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε γυναίκας και θα προετοιμάσει την κάθε γυναίκα ώστε να εισέλθει στην αγορά εργασίας και είναι ικανή να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό. Αναφορικά με αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι η κατάρτιση των γυναικών της υπαίθρου θα πρέπει να στραφεί σε καινοτόμες δραστηριότητες του αγροτικού χώρου. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να συμβάλλει και η δημιουργία ολοκληρωμένου κέντρου ενημέρωσης για τον αγροτικό τομέα. Επιπλέον, τα περιφερειακά διοικητικά όργανα θα μπορούσαν να προωθήσουν κάποια μαθήματα σχετικά με το μάρκετινγκ και τη διοίκηση των επιχειρήσεων και να παροτρύνουν τις

γυναίκες να τα παρακολουθήσουν ώστε να εφαρμόσουν καινοτόμες ιδέες στις επιχειρήσεις τους.

Η ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ενισχύεται ακόμα περισσότερο με την παροχή υπηρεσιών Συμβουλευτικής Γυναικείας Επιχειρηματικότητας και σε επίπεδο σχεδιασμού της επιχειρηματικής δράσης, αλλά και σε επίπεδο παρακολούθησης της επιχειρηματία κατά τη λειτουργία της δραστηριότητας.

Τέλος, η ευαισθητοποίηση σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων κρίνεται απαραίτητη, ώστε να εκλείψουν οι διακρίσεις στην αγορά εργασίας και σε όλες τις εκφάνσεις της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής των γυναικών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Παπακωνσταντινίδης, Λ. (1992). Αγροτουρισμός...σταθμός στο δρόμο για την τοπική Ανάπτυξη. Αθήνα: Εκδόσεις: Δωρικός.
- 3) Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.(Αχρονολόγητο) Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αγροτουριστική Α.Ε., 2006, Αγροτουρισμός, τεύχος 12, Αθήνα
- 4) Ανθοπούλου Θ, Ιακωβίδου Ο, Κουτσούρης Α, Σπιλάνης Ι. (1998). Χωρικές και Αναπτυξιακές Διαστάσεις του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα. Πρακτικά: 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, "Ανασυγκρότηση του Αγροτικού χώρου". Ιακωβίδου Ο., 1992, Ο ρόλος των γυναικείων συνεταιρισμών στην προώθηση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, περιοδικό Συνεταιριστική πορεία, τεύχος 27, Αθήνα
- 5) Κουτσού, Σ. (2000). Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί: Δυσκολίες διασύνδεσης τους με την τοπική ανάπτυξη. Πρακτικά: 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, "Αναζητώντας το αύριο της Ελληνικής Γεωργίας". Τριανταφύλλου Κ. και Ιακωβίδου Ο. (2000). Παράγοντες που διαμορφώνουν τις επιλογές των επισκεπτών της υπαίθρου. Αθήνα: Εταιρία Αγροτικής Οικονομίας, Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ
- 6) Ιακωβίδου, Ο. (1992). Αγρο(το)τουρισμός. 2ο Συνέδριο AGROTICA.
- 7) Κουτσούρης, Α. (2000). "Ο ρόλος του Αγροτουρισμού στην Αγροτική Ανάπτυξη". Ανακοίνωση στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.ΙΑ., Θεσσαλονίκη 15-17/9/2000.
- 8) Κουτσούρης, Α. (1998). "Αγροτουρισμός". Ανακοίνωση στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.ΙΑ., Θεσσαλονίκη 28-30/8/1998.
- 9) Μεταξάτος Π., 2,3,4-2008, Αγροτουρισμός: Ένα σύγχρονο μοντέλο ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, περιοδικό Ελληνικά Καταλύματα, 2003, Αθήνα
- 10) Αποστολόπουλος Κ., Θεοδωροπούλου Ε., Τσακατούτα Α., (2000), Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- 11) Περιοδικό Βημαγazine. (2003). Αγροτουρισμός, Δεκέμβριος
- 12) Περιοδικό Βημαγazine. (2004) Αγροτουρισμός, Απρίλιος
- 13) Υπουργείο Γεωργίας. (2004). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER+.
- 14) Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οδηγός των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών 1994-1999.
- 15) Ευρωπαϊκή Επιτροπή. LEADER II, η καινοτομία στην υπηρεσία του αγροτικού κόσμου.

Πηγές διαδικτύου

www.agrotourism.gr

www.agrotours.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί
Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών 16-20 ετών
21-30 ετών 31-40 ετών
41 και άνω

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ
Απολυτήριο Λυκείου Κάτοχος Μεταπτυχιακού
Πτυχίο ΙΕΚ

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο Άλλη περιοχή εντός νομού
Αγρίνιο Άλλη περιοχή εκτός νομού

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο Άλλη περιοχή εντός νομού
Αγρίνιο Άλλη περιοχή εκτός νομού

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη Έγγαμη

Διαζευγμένη Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1 2 3 Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον Αγροτουρισμός

Δασικά Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο 1 έως 2 χρόνια Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο

Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία

Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος

Πωλήτρια Εργάτρια

Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας

Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

Ανεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη

Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση

Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο

Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση

Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση

Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης

Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης

εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

Μπαθαρμάτσι Βοιωτική

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☒	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη Έγγαμη
Διαζευγμένη Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1 2 3 Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον Αγροτουρισμός
Δασικά Πληροφορική
Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο 1 έως 2 χρόνια Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας:

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Ανεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίσατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☒	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☐	Άλλη περιοχή εντός νομού	☒
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη

Έγγαμη

Διαζευγμένη

Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1

2

3

Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον

Αγροτουρισμός

Δασικά

Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων

Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο

1 έως 2 χρόνια

Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας:

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
- Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
- Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
- Πωλήτρια Εργάτρια
- Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
- Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Άνεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
- Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
- Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
- Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
- Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
- Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου

Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων

Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων

Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή

Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση

Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα

Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά

Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών

Είσοδος σε νέες αγορές

**ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☒
41 και άνω	☐		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☐	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☒	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☐	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☒

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη Έγγαμη
Διαζευγμένη Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1 2 3 Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον Αγροτουρισμός
Δασικά Πληροφορική
Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο 1 έως 2 χρόνια Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
- Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
- Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
- Πωλήτρια Εργάτρια
- Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
- Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Άνεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
- Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
- Άνεργια Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
- Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
- Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
- Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίσατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων

Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων

Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση

Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☒	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη Έγγαμη
Διαζευγμένη Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1 2 3 Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον Αγροτουρισμός
Δασικά Πληροφορική
Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο 1 έως 2 χρόνια Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εσπιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Ανεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☐	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☒	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☐	Άλλη περιοχή εντός νομού	☒
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη

Έγγαμη

Διαζευγμένη

Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1

2

3

Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον

Αγροτουρισμός

Δασικά

Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων

Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο

1 έως 2 χρόνια

Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Άνεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίσατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

Κουτσουωβσα Βασιλικη

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών
στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☐	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☐	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☒	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☐	Άλλη περιοχή εντός νομού	☒
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη

Έγγαμη

Διαζευγμένη

Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1

2

3

Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον

Αγροτουρισμός

Δασικά

Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων

Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο

1 έως 2 χρόνια

Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Άνεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

Σύρρα Θεοδώρα

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών
στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☐	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☒	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη Έγγαμη

Διαζευγμένη Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1 2 3 Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον Αγροτουρισμός

Δασικά Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο 1 έως 2 χρόνια Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Άνεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων
Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίσατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☒	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη

Έγγαμη

Διαζευγμένη

Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1

2

3

Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον

Αγροτουρισμός

Δασικά

Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων

Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο

1 έως 2 χρόνια

Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Ανεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων
Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία
Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων
Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση
Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση
Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη
Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας
Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές

Γραφείο - Σαφών Παναγιώτα.

ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών
στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☒	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☐	Άλλη περιοχή εντός νομού	☒
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη

Έγγαμη

Διαζευγμένη

Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1

2

3

Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον

Αγροτουρισμός

Δασικά

Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων

Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο

1 έως 2 χρόνια

Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας;

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Άνεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων

Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων

Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή

Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση

Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα

Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά

Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών

Είσοδος σε νέες αγορές

**ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Αγροτική Ανάπτυξη: Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Γυναικών στην Ελλάδα και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία:

Κάτω των 15 ετών	☐	16-20 ετών	☐
21-30 ετών	☐	31-40 ετών	☐
41 και άνω	☒		

2) Επίπεδο εκπαίδευσης:

Υποχρεωτική εκπαίδευση	☒	Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ	☐
Απολυτήριο Λυκείου	☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	☐
Πτυχίο ΙΕΚ	☐		

3) Τόπος Γέννησης:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

4) Τόπος Κατοικίας:

Θέρμο	☒	Άλλη περιοχή εντός νομού	☐
Αγρίνιο	☐	Άλλη περιοχή εκτός νομού	☐

5) Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμη

Έγγαμη

Διαζευγμένη

Χήρα

6) Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7) Πόσα παιδιά έχετε;

1

2

3

Πάνω από 3

8) Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης/εξειδίκευσης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9) Αντικείμενο κατάρτισης:

Περιβάλλον

Αγροτουρισμός

Δασικά

Πληροφορική

Μάρκετινγκ/Εμπορία προϊόντων

Οργάνωση επιχείρησης

10) Έχετε προηγούμενη εργασιακή εμπειρία;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

11) Διάρκεια προηγούμενης εργασίας;

Έως 1 χρόνο

1 έως 2 χρόνια

Πάνω από 3 χρόνια

12) Είδος εργασίας:

- Γεωργία/Κτηνοτροφία Εμπόριο
Εστιατόρια/Ταβέρνες Βιοτεχνία
Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας

13) Θέση στην εργασία:

- Ιδιοκτήτρια Υπάλληλος
Πωλήτρια Εργάτρια
Γραμματέας

14) Λόγος διακοπής εργασίας:

- Απόλυση Εύρεση άλλης εργασίας
Σπουδές Οικογενειακοί/Προσωπικοί λόγοι

15) Ποια είναι η παρούσα εργασιακή σας κατάσταση;

- Ανεργη Επιχειρηματίας/Αυτοαπασχολούμενη
Εργαζόμενη Απασχόληση χωρίς πληρωμή

16) Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα που αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη για την ίδρυση του συνεταιρισμού;

- Οικονομικοί λόγοι Ανάγκη για ανεξαρτησία/χειραφέτηση
Ανεργία Ενδιαφέρον για το αντικείμενο
Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου Ανάγκη για κοινωνική καταξίωση
Ενίσχυση οικογενειακού εισοδήματος Απόλυση
Δημιουργία οικογενειακής επιχείρησης Αξιοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων
Έλλειψη άλλης εναλλακτικής διεξόδου

17) Αντιμετωπίσατε προβλήματα κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ ΟΧΙ

18) Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίσατε κατά τη δημιουργία του συνεταιρισμού;

Δυσκολία ανεύρεσης αρχικού κεφαλαίου Γραφειοκρατία

Έλλειψη ενημέρωσης/πληροφόρησης

19) Είστε ευχαριστημένη από τη λειτουργία του συνεταιρισμού;

ΝΑΙ ΟΧΙ

20) Ποια πιστεύετε ότι είναι τα μειονεκτήματα του συνεταιρισμού;

Ποιότητα προϊόντων Είδος προϊόντων

Τιμή προϊόντων Οργάνωση και Διοίκηση

Τόπος εγκατάστασης/Υποδομή Δικτύωση

Προβολή και Διαφήμιση Χρηματοοικονομική κατάσταση

21) Ποιες είναι οι σκέψεις και τα σχέδιά σας για το μέλλον του συνεταιρισμού;

Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα Επέκταση και Ανάπτυξη

Μεταβίβαση στα παιδιά Αύξηση της πελατείας

Αύξηση των κερδών Είσοδος σε νέες αγορές